

MASTEROPPGAVE

Emnekode: KRO5003

Navn: Barbro Hegerberg

«Åh, det er så fantastisk. Håndballen gjør meg godt!»

En enkelt-casestudie om en ungdom med funksjonsnedsettelse sine erfaringer med idrettsdeltakelse, og det koordinerende samspillet for å skape muligheter

Dato: 15.05.2023

Totalt antall sider: 62

Forord

Nå er siste punktum satt. Det er blandende følelser rundt det. Punktumet markerer avslutningen på lektorutdanningen i kroppsøving og idrettsfag ved Nord Universitet, avdeling Levanger. Prosessen med å ferdigstille prosjektet har vært lærerik, frustrerende, utmattende og inspirerende.

Jeg ser tilbake på fem fine år som student. Ei tid jeg ikke ville vært foruten, selv om det har vært krevende, og til tider utenkelig med fem år. Plutselig sto man her, med en mastergrad, nye vennskap og mange minner rikere. Tusen takk til studievenner og Levangerlivet som har gjort årene svært overkommelige. Takk til forelesere på studiet, som alltid har hatt kontordøren åpen ved både små og store spørsmål. En tanke må også rettes til fagmodulen «Tilrettelegging for fysisk aktivitet i et helseperspektiv» som fikk øynene mine opp for tilrettelegging, inkludering og at også *jeg* har noe som kroppsøvingslærer å gjøre. Det har jeg holdt fast i!

En spesiell takk til min veileder gjennom de siste to årene; Hilde Kristin Mikalsen. Du er “a bag of sweets with more sweet than sour flavours”, og har gjort masterskrivingen til det samme. Du har gidd meg pågangsmot, motivasjon, gode råd og støtte. Du smiler bredt, har latteren løst, og hodet fullt av visdom. Tusen takk for god veiledning på nok en oppgave.

Kjære informanter, tusen takk for at dere åpenhertst stilte til intervju, og gjorde denne studien mulig. Engasjement deres for inkludering og en idrett for alle, gleder meg. Valnesfjord helsesportssenter; takk for hjelp med rekruttering og innspill.

En siste takk til studievennene for godt selskap på biblioteket, min søster for korrekturlesing og støttende ord, og til min arbeidsplass som har gjort det hakket mer travelt enn jeg hadde tenkt, men i full tro på meg. Det gikk! Nå ventes nye, spennende eventyr. Jeg ser frem til oppstart i min nye lærerjobb fra høsten av!

Til deg som leser, jeg håper studien kan inspirere deg, og bidra med kunnskap du kan bruke i ditt felt.

Levanger, 2023

Barbro Hegerberg

Sammendrag

Denne masteroppgaven er en enkelt-casestudie om en ungdom med funksjonsnedsettelse sine erfaringer med idrettsdeltakelse, og det koordinerende samspillet for å skape muligheter.

For å belyse temaet om en idrett for alle, lyder den to- delte problemstillingen derfor som følger:

«Hvordan erfarer en ungdom med funksjonsnedsettelse muligheter for deltakelse i idrett i sin hverdag, og hvordan erfarer sentrale personer i et lokalmiljø sin rolle i arbeidet med å skape idrettsmuligheter for den unge?»

Studien har en kvalitativ forskningstilnærming med semistrukturert intervju som metode. To dybdeintervjuer, et fokusgruppeintervju og en uformell samtale ble gjennomført. Utvalgene sprang ut fra en idrettsaktiv ungdom med funksjonsnedsettelse. Hans fysioterapeut, to trenere og lagledere, samt kroppsøvingslærer og koordinerende enhet i kommunen ble intervjuet for å få en innsikt i deres erfaringer og opplevelser.

Hovedfunnene i studien er utarbeidet gjennom Braun og Clarke (2006) sin sekstrinns tematiske analyse. Resultatet av analysen viser til fire overordnede temaer:

1. Det kompetente samspill
2. Evnene til å se mulighetene
3. Teambuilding og den meningsfulle treningsjakken
4. «Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker»

Informantens perspektiver har blitt belyst og drøftet ut fra det teoretiske rammeverket for oppgaven. Det er forankret i ICF- modellen og Honneth sin anerkjennelsesteori. Studien viser til at det er et komplekst og krevende arbeid for å muliggjøre idrettsdeltakelse. Informantene er resurssterke, kompetente personer, som tar med seg erfaringer inn i samspillet, for å lykkes med ungdommen sin idrettsdeltakelse. Mye tyder på tilfeldigheter i forbindelse med menneskelige ressurser i denne studien, og at det bør utvikles kommunale systemer for å inkludere flere med funksjonsnedsettelse i idretten. Her vil den koordinerende enhet i kommunen ha en viktig rolle.

Nøkkelord: Funksjonsnedsettelse, idrettsdeltakelse, ICF- modellen, anerkjennelse, koordinerende enhet, samskaping.

Abstract

This master thesis is a single case study about the experience of an adolescent person with reduced functional ability regarding sports related participation, as well as the coordinated interaction to create possibilities. To elaborate on the topic of sports for all, the two-part research question goes as follows:

“How does an adolescent person with reduced functional ability experience the possibilities for participation in sports in their everyday life, and how do the key people in a local community experience their role in the work on creating sports related possibilities for the adolescent with reduced functional ability?”

The present study has a qualitative research approach based on a method using semi structured interviews. Two depth interviews, one focus group interview and a non-formal conversation were performed. The interviews were conducted on the adolescent with reduced functional ability, his physiotherapist, two physical trainers and team leaders, as well as the physical education teacher and coordinating unit in the municipality, in order to get an insight into their knowledge and experience.

The present study is based on the six-step thematic analysis by Braun and Clarke (2006). Their analysis defines four main topics

1. The competent interaction
2. The ability to see opportunities
3. Team building and the meaningful training kit
4. “I think it is achievable, am quite certain”

The informant’s perspective has been analyzed and discussed based on the theoretic framework for this thesis, which is in line with the ICF-model and Honneth’s Theory of Recognition. The present study refers to the complicated and demanding work it might be to enable participation in sports. The informants are resourceful and competent people who bring their experience into the collaboration in order for the adolescent to succeed in sports participation. The present study indicates that human resources are assigned randomly and recommends that municipal systems should be developed to include more people with reduced functional ability in sports. The coordinating unit in each municipality will play a vital role in achieving this.

Keywords: reduced functional ability, sports participation, ICF-model, recognition, coordinating unit, co-creation

Innholdsfortegnelse

Forord	i
Sammendrag	ii
Abstract	iii
Figurliste	v
1.0 Innledning	1
1.1 Kunnskapsstatus	2
1.2 Begrepsavklaring	3
1.2.1 Forståelse av deltakelse	3
1.2.2 Samskaping og koordinerende enhet	4
1.4 Studiens formål	5
2.0 Teori	5
2.1 Hva er funksjonsnedsettelse?	5
2.2 Forståelse av funksjonshemming.....	6
2.3 Internasjonal klassifikasjon av funksjon, funksjonshemming og helse	7
2.4 Inkludering	8
2.5 Anerkjennelse - et teoretisk rammeverk.....	9
2.6 Problemstilling	11
3.0 Metode	12
3.1 Case-studie som forskningsdesign	12
3.2 Kvalitativ forskningsmetode	12
3.2.1 Vitenskapelig ståsted	13
3.3 Utvalg.....	14
3.3.1 Rekrutteringsprosess	14
3.3.2 Etske overveielser	15
3.3.3 Presentasjon av utvalget.....	15
Case: Håndballengasjerte Kim	15
Det koordinerende trener-team	16
Læreren	17
Koordinerende enhet i kommunen	17
3.4 Innsamling av data	18
3.4.1 Semistrukturert intervju	18
3.4.2 Intervjusituasjon – dybdeintervju.....	19
3.4.3 Intervjusituasjon - fokusgruppeintervju	19
3.5 Analyse.....	20
3.6 Vurdering av kvalitet i studien	21
4.0 Presentasjon av funn	23
4.1 Det kompetente samspillet	23

4.2 Evnene til å se mulighetene	25
4.3 Teambuilding og den meningsfulle treningsjakken	27
4.4 «Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker»	30
5.0 Diskusjon.....	32
5.1 Kompetent samspill skaper idrettsmuligheter.....	32
5.2 Deltakelse gjennom gode sosiale relasjoner.....	35
5.3 «Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker».....	38
6.0 Oppsummerende drøfting og veien videre	39
Litteraturliste	41
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring	47
Vedlegg 2: Intervjuguide	51
<i>Idrettsaktiv ungdom med funksjonsnedsettelse.....</i>	<i>51</i>
<i>Fokusgruppeintervju</i>	<i>53</i>
Vedlegg 3: Tematisk analyse- koder og kommentar	55
Vedlegg 4: Overordnede tema med koder	56

Figurliste

Figur 1 Grafisk fremstilling av ICF- modellen utviklet av WHO (2001).....	7
---	---

1.0 Innledning

Den første kampen min var jo helt magisk, altså, jeg ble jo hoppet ned og mye slikt, men jeg kjente ikke noe fordi det var så mye adrenalin som strømmte i blodet.

Det var helt magisk!

Er det ikke fint hvordan idretten kan bringe frem de fineste gledene, og en glemmer livets bekymringer? Denne idrettsleden fortjener alle å oppleve, noe Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) etterstreber (NIF, u.å. a). NIF's visjon om «idrett for alle», innebærer lik mulighet til å utøve idrett, uavhengig av ønsker og behov, uten å oppleve forskjellsbehandling på negativ måte. Idretten skal være åpen og inkluderende (NIF, u.å.a). Vi vet at idrett har en enormt god effekt på både psykisk og fysisk helse, og fører med seg mange gevinster for livskvaliteten (Kunnskapsdepartementet, 2013; Sælensminde & Torkilseng, 2010). Tross dette, og NIF sin visjon, er tilbudene færre og barrierene større for mennesker med nedsatt funksjonsevne (Elan, 2020). Ramn og Otnes (2013) viser til at kun 1/3 av gruppen deltar fast i idrett, noe som er lite sett i forholdt til befolkning for øvrig.

Dette er synd, og ikke slik det skal være. I FN- konvensjonen for funksjonshemmedes rettigheter (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013) slås det fast at mennesker med funksjonsnedsettelse har rett til et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvstendighet og bidrar til aktiv deltakelse på alle samfunnets arenaer. Mennesker med funksjonsnedsettelse har de samme menneskerettighetene, og har krav på å bli behandlet med samme verdighet og respekt, med like muligheter, uavhengig av egenskaper og hvem man er (Barne- og familiedepartementet, 2003; Skarstad, 2019, s.41). Unge med nedsatt funksjonsevne har ofte en begrenset tilgang på sosiale nettverk og sosialt samvær med jevnaldrende (Kissow, 2015). De som derimot deltar på fritidsaktiviteter og i idrett opplever større grad av nærhet og tilhørighet (Ramn & Otnes, 2013). Idrett er med på å skape muligheter for utvikling av sosial tilhørighet og nettverk, samtidig som personlig vekst og mestringsfølelse (Oslo Economics, 2020). Alle burde få mulighet til å oppleve idrettsglede og det idretten har å by på (NIF, u.å.b).

Med dette som bakteppe ønsker jeg å utforske hvordan en ungdom med funksjonsnedsettelse erfarer sine muligheter for idrettsdeltakelse, og hvordan sentrale aktører i ungdommens hverdag erfarer og bidrar for hans deltakelse i idrett i eget lokalmiljøet. Slike innsikter kan bidra til økt bevissthet, og dermed til bedre forutsetninger for en inkluderende idrett- for alle.

1.1 Kunnskapsstatus

Idrett og funksjonsnedsettelse er et tema som stadig får mer oppmerksomhet i faglitteraturen, men et felt hvor det fremdeles er manglede kunnskap (Elan, 2010; Skarstad, 2019).

Manglende kunnskap i litteraturen er en av barrierene for deltakelse i idretten for mennesker med nedsatt funksjonsevne (Elan, 2010). Når det kommer til den organiserte idretten, er personer med nedsatt funksjonsevne svært underrepresentert sett opp mot befolkningen ellers (Bufdir, 2022). Bufdir (2022) viser til at kun 1/10 personer med funksjonsnedsettelse er medlem av et idrettslag, hvor av menn dominerer medlemsandelen. Det er imidlertid mange som driver med idrett uten å være organisert i et idrettslag, men også disse mulighetene ansees å være dårligere hos mennesker med funksjonsnedsettelse. Det er mange grunner til hvorfor det er viktig å rette søkelyset mot deltakelse, spesielt for denne gruppen. Gunstige helsegevinster som økt arbeidskapasitet, overskudd og redusering av en rekke sykdommer er noen av helsefordelene fysisk aktivitet og idrett gir (Helsedirektoratet, 2022). I tillegg ser forskning den positive utviklingen av selvfølelse, selvtillit og identitet gjennom idretten (Kissow, 2015).

Manglede tilbud og tilrettelegging, gjør idrettsdeltakelse vanskelig for mennesker med funksjonsnedsettelse (Bower m.fl., 2016; Wilson & Khoo, 2013). Det er i tillegg ofte lange reiseveier eller begrensede transportmuligheter, da det er langt mellom de få tilbudene. Forskning av McLoughlin m.fl. (2017) tyder dessuten på at det å være fra et lite sted kontra et stort idrettssamfunn, gjør det desto mer krevende. Ungdommer med funksjonsnedsettelse får ikke tilstrekkelig informasjon om eventuelle tilbud som finnes, og må ofte selv vise interesse for å bli med i idretten (Bower m.fl., 2016). De må ha et ønske og en motivasjon for deltakelse fra start. Dette er en utfordring da personlige hindringer og lav selvtillit er en fremtredende faktor for mennesker med funksjonsnedsettelse (Ballas m.fl., 2020; Bowers m.fl., 2016). Både Ballas m.fl. (2020) og Bowers m.fl. (2016) peker på redsel for å mislykkes og ikke passe inn, som en utbredt barriere for deltakelse. Redselen som finner sted kommer ofte fra negative samfunnsordninger, og et stigmatiserende miljø utenfor idretten. Mangel på bevissthet rundt funksjonsnedsettelse, og folks holdninger rundt gruppen i idretten, skolen og generelt i samfunnet, øker ei idrettsdeltakelse (Grue, 2004; Ramn & Otnes, 2013).

Idretten kan både være kostbar, og ha varierende støtteordninger, noe som gjør det krevende for alle å delta i idrett (Bower m.fl., 2016; Rimmer m.fl., 2004). Wilson og Khoo (2013) viser til at idretten er desto dyrere for funksjonsnedsatte enn for de uten nedsettelse, og avviket mellom økonomisk støtte er større. Studien omhandlet ikke velferdsstaten Norge,

så hvordan status er der, er noe usikkert. NIF (u.å.c) mener likevel at det forsvinner barn og unge fra idretten generelt grunnet familiens økonomi, noe de arbeider mot å redusere (NIF, u.å.c).

Det som derimot viser seg å bidra til idrettsdeltakelse hos mennesker med funksjonsnedsettelse er et betydningsfullt støttenettverk (Balla m.fl., 2020; Grue, 2004; McLoughlin m.fl., 2017). Zhao m.fl. (2021) peker på viktigheten rundt følelsen av aksept og tilhørighet for deltakelse, der man føler seg inkludert og verdsatt. Fremmede faktorer for deltakelse varierer, men prestasjon, ferdighetsutvikling, moro og vennskap kommer frem som de viktigste (Haranda & Siperstein, 2009; Wilson & Khao, 2013). Kissow (2015) hevder i sin studie at fysisk aktivitet og idrett er viktig med tanke på å gi barn og unge tilhørighet i et fellesskap, det å være bundet til noe sosialt, føle myndighet ovenfor idretten de deltar i, og glede. Skoleidretten og kroppsøvlingslæreren understrekes også som viktige faktorer for idrettsdeltakelse. Det kommer frem i forskning at støttende familie og venner, samt trenere og lærere er fundamentalt for funksjonshemmedes motivasjon for å delta i idrett (Ballas m.fl., 2020; Haranda & Siperstein, 2009).

Det er mange som aldri finner veien til et idrettslag. Litteraturen viser både hemmende og fremmede faktorer, men lite om faktisk hvordan man kan klare å skape idrettsdeltakelse. Ved deltakelse forsterkes identiteten og tilhørigheten hos mennesker med funksjonsnedsettelse (Kissow, 2015), derfor er det viktig å vite hvordan man kan tilrettelegge for dette. Denne studien ønsker å belyse hvordan et samspill mellom en ungdom med funksjonsnedsettelse og sentrale aktører i et lokalsamfunn fungerer, med hensikt å optimalisere idrettsdeltakelse.

1.2 Begrepsavklaring

Deltakelse, samskaping og koordinerende enhet er sentrale begrep som er gjengående i studien. Videre vil jeg avklare for hva som inngår i nevnte begrep.

1.2.1 Forståelse av deltakelse

Typiske arenaer for deltakelse i hverdagslivet til barn og unge, er skole, familie og fritidsliv- også for de med funksjonsnedsettelse (Kissow, 2020b, s.100). Deltakelse innebærer en kompleks interaksjon på mange forskjellige måter, og kan betraktes som det mest sammensatte aspektet av menneskets fungering (Kissow, 2020b, s.95). Det er ingen entydig

oppfatning av forståelsen av begrepet. Enkelte snakker om at deltakelse handler om å gjøre samfunnet tilgjengelig for alle mennesker, uansett grad av funksjon, mens andre mener det handler om integrering (Gustavsson & Nyberg, 2014). Kissow (2020b, s.95,99) fremstiller at menneskets opplevelse av deltakelse henger sammen med følelsen av å høre til, og føle seg som en viktig del av sin egen livsverden. For en fullverdig deltakelse i den sosiale interaksjonen og kunne oppleve seg likeverdig inkludert, krevers det tilretteleggelse. Deltakelse handler om betingelsene de sosiale og fysiske omgivelsene gir i kombinasjon med menneskets forutsetninger (Oliver, 1996). En objektiv og subjektiv dimensjon av deltakelse. Objektiv deltakelse er den formelle deltakelsen, og den subjektive deltakelsen er den erfarte og opplevde deltakelsen (Kissow, 2015). Studien ser på en ungdoms objektive og subjektive erfarte deltakelse.

1.2.2 Samskaping og koordinerende enhet

Samhandling defineres av Helse- og omsorgsdepartementet (2009, s.13) som «et uttrykk for helse- og omsorgstjenestenes evne til oppgavefordeling seg imellom for å nå et felles, omforent mål, samt evnen til å gjennomføre oppgavene på en koordinert og rasjonell måte» (Helse- og omsorgsdepartementet, 2009, s.13). Kjernen i samskaping omhandler å få offentlige og private aktører til å arbeide sammen for å skape bedre kvalitet på tjenester, til for eksempel unge med nedsettelse (Bergkvist, 2020, s. 29). En ønsker å få til en samhandling mellom ulike fagpersoner og tjenester. Nødvendige avklaringer rundt ansvar og innhold i nye roller som koordinator og koordinerende enhet (heretter kalt KE) i kommunen vil forekomme. For å få til oppfølging kreves møteplasser og samtaler (Bergkvist, 2020, s.32).

KE er en lovpålagt funksjon i kommunene som ble opprettet i 2001. Det skal bidra til å sikre helhetlige og koordinert tilbud til brukere som har behov for langvarige og koordinerte tjenester fra flere fagområder og sektorer. KE har en viktig rolle i å sikre god samhandling med kommunehelsetjenesten og andre sektorer (Helsedirektoratet, 2018). For at barn og unge med behov for langvarige tjenester skal ha likeverdige muligheter for deltakelse og aktivitet, bør KE fungere etter intensjonene, skriver Bergkvist (2020, s. 33). Kommunene bør ha oversikt over deltakelsesmulighetene som finnes for barn og unge med nedsatt funksjonsevne (Bergkvist, 2020, s.33).

1.4 Studiens formål

Et mål i denne studien er å bidra til å belyse hvordan ungdom med funksjonsnedsettelse erfarer idrettstilbud, og hvordan det koordinerende samarbeidet organiserer og legger til rette for å lykkes med deltakelse. Oppgaven vil peke på hvilke faktorer som kan være viktige for at et idrettstilbud skal fungere godt, og hvordan samarbeidet rundt ungdommen lykkes i arbeidet med å skape en mulighet til idrettsdeltakelse.

2.0 Teori

I dette kapitlet ønsker jeg å redegjøre for studiens teoretiske rammeverk. Begrepet funksjonsnedsettelse, forståelsen av funksjonshemning og internasjonal klassifikasjon av funksjon vil bli belyst. I tillegg rettes søkelyset mot begrepet inkludering og det teoretiske rammeverket, anerkjennelse. Til slutt presenteres oppgavens problemstilling.

2.1 Hva er funksjonsnedsettelse?

Det er ingen entydig definisjon på hva man legger i begrepet funksjonsnedsettelse eller personer med nedsatt funksjonsevne. Forståelsen og bruken av begreper rundt funksjonshemning og funksjonsnedsettelse har variert, men er i senere tid forsøkt standardisert (St.meld.nr.40 (2002-2003)). For å redegjøre de sentrale begrepene, viser nedsatt funksjonsevne eller funksjonsnedsettelse til tap av, skade på eller avvik i en kroppsdel eller i en av kroppens psykologiske, fysiologiske eller biologiske funksjoner. Det er en svært sammensatt gruppe med ulike utfordringer, og vi klassifiserer ulike typer funksjonsnedsettelse i fem hovedgrupper: syn-, hørsel-, bevegelses- og utviklingshemning, samt psykososiale funksjonsnedsettelse (Bufdir, u.å; Lid, 2020).

Det å ha nedsatt funksjonsevne er individuelle forhold, oftest langvarige nedsettelse, som i møte med barrierer kan hindre i å delta fullt ut i samfunnet (Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2013). Funksjonsnedsettelsen vil variere ut fra hvordan samfunnet ser ut, og ut fra tid og sted (Skarstad, 2019, s.45). Funksjonshemming oppstår når det er et gap mellom omgivelsens krav og individers funksjonsevne (Tøssebro, 2021, s.24), der muligheter til deltakelse på dagliglivets arenaer begrenses. (Bufdir, u.å; Standal & Rugseth, 2015)

Begrepene benyttes ofte som synonymer, spesielt nedsatt funksjonsevne og funksjonsnedsettelse, men også funksjonshemmet. I denne oppgaven vil jeg holde meg til de to førstnevnte begrepene. Vi sier gjerne at mennesker har nedsatt funksjonsevne på et område, kontra å definere et menneske som funksjonshemmet. Videre vil nedsatt funksjonsevne gjelde en varig skade hvor det kan være problemer med blant annet kroppens funksjon eller struktur, der oppgaver eller handlinger kan være utfordrende.

2.2 Forståelse av funksjonshemming

Funksjonshemming kan forstås- og avtegne seg ulikt avhengig av hvilke perspektiv det ses ut fra. Vi skiller mellom tre teoretiske perspektiver for forståelsen av funksjonsnedsettelse: en medisinsk, en sosial og en relasjonell modell (Tøssebro, 2021, s.15). Modellene er ikke ensbetydende, men snarere ulike utgangspunkter for å forstå.

Tidligere var den tradisjonelle, medisinske modellen utbredt, som i senere tid er noe omstridt. Årsaken til funksjonshemmingen blir her sett på som egenskapen ved individet og tar for seg den kroppslige funksjonen (Bufdir, u.å; Tøssebro, 2021, s.20.). Funksjonshemmingen betraktes som vansker i hverdagen knyttet til noe ved kroppen som ikke fungerer som den skal, en konsekvens av sykdom, skade eller «feil»/lyte. Et av hovedmålene er å bedre mennesket sin helsemessige tilstand gjennom medisinske tiltak (Standal & Rugseth, 2015, s. 81; Tøssebro, 2021, s15). I senere tid vokste et motsvar til individ- og sykdomsfokuset frem. Fokuset ble her flyttet fra å kun se på funksjonshemming som et kjennetegn ved individet, til å vektlegge samfunnsstruktur og at samfunnet ikke er tilpasset den menneskelige variasjonen (Bufdir,u.å; Skarstad, 2019). I det som gjerne forstås som den sosiale forståelsen, anerkjennes funksjonsnedsettelse som kroppens funksjonelle begrensninger, men funksjonshemmingen kommer som følger av barrierer i omgivelsene og et undertrykkende samfunn (Kassah & Kassah, 2009 s.24-26; Tøssebro, 2021, s.18). Modellens fokus på mangel på tilpasning av menneskeskapte omgivelser har fått mye kritikk, derav kravet om et fullstendig barrierefritt samfunn. Dette er i realiteten umulig, da å bygge ned en barriere for noen, kan skape en ny for andre (Tøssebro, 2021, s.21).

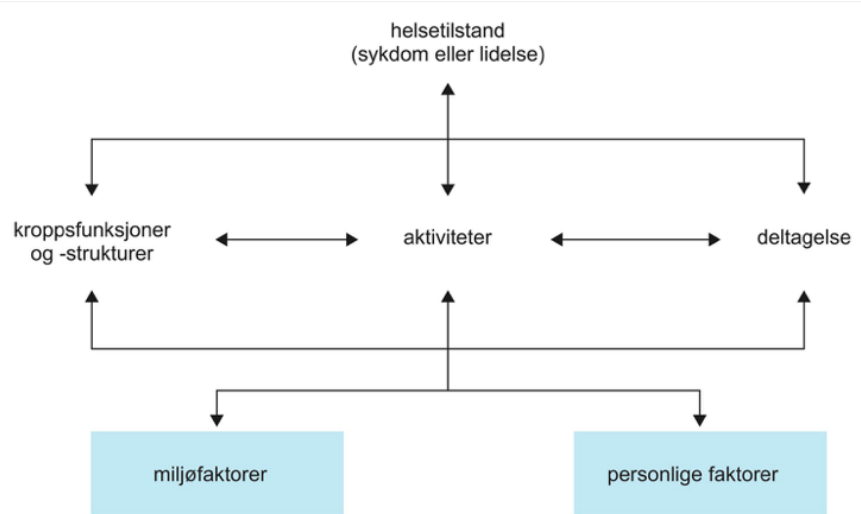
Den relasjonelle forståelsen av funksjonsnedsettelse kan forstås å befinne seg i skjæringspunktet mellom den medisinske og sosiale forståelsen. Synet på funksjonshemming blir ikke bare knyttet til personen og dens egenskaper, men oppmerksomheten retts i tillegg mot omgivelsene og situasjonene (Midtsundstad, 2022, s.35). Funksjonshemming forstås i det

relasjonelle perspektivet som et resultat av et misforhold mellom enkeltmenneskers forutsetninger og samfunnets innretninger. Tøssebro (2021, s.24) omtaler forståelsen som GAP- modellen. Dette på bakgrunn av det reelle gapet mellom individets evne til funksjon, og de eksisterende barrierene i samfunnet. I hvilken grad individet har nedsettelse i ulike situasjoner, bestemmes av et spenningsfelt mellom samfunnets evne til tilrettelegging og inkludering, og individets forutsetninger. (Kassah & Kassah, 2009 s.29; Tøssebro, 2021). Gapet kan minskes ved å styrke individets forutsetninger, eller arbeid med rammebetingelser, som utforming, for å senke samfunnets krav. Denne studien er teoretisk forankret i den relasjonelle forståelse av funksjonshemming: hvor vi ser på funksjonshemming som et samspill mellom individet og omgivelser (Kassah & Kassah, 2009, s.28).

2.3 Internasjonal klassifisering av funksjon, funksjonshemming og helse

Internasjonal klassifisering av funksjon, funksjonshemming og helse (ICF) er et helseklassifiseringssystem for funksjonsnedsettelse, utviklet av WHO (2001). Modellen viser de tre funksjonsdimensjonene som kan bli påvirket av en persons helsetilstand. Disse funksjonene

inkluderer kroppsfunksjon, aktivitet og deltakelse (Kassah & Kassah, 2009, s. 19; Tøssebro, 2021, s. 33). Den har som formål å se helhetlig på funksjonshemmede prosesser, og vise hvordan funksjonshemming kan forstås (Tøssebro, 2021, s.33).

Figuren (Figur 1)

Figur 1 Grafisk fremstilling av ICF- modellen utviklet av WHO (2001)

indikerer et samspill mellom aktivitet, miljø og personlige faktorer, hvor de ulike elementene påvirker hverandre. ICF, som er en bio- psykososial modell, skiller mellom skade/ svekkelse, aktivitetsbegrensninger og deltakelsesrestriksjoner. Det er viktig å ta hensyn til kontekstuelle faktorer i denne

sammenhengen (Kassah & Kassah, 2009, s. 19). Kissow (2020 s. 15) formidler at i praksis gir ICF- modellen mulighet for å ta hensyn til alle aspektene i en persons liv, og da inklusiv de omgivelsene som personen er en del av. Hun skriver videre at «funksjonsevne knyttes ikke bare til personen selv, men oppfattes som noe som skapes i sosiale prosesser og kontekster» (Kissow, 2020, s.15).

ICF modellen har som hovedformål å se på individets funksjonsevne i samspill med omgivelsene, hvor dette samspillet bestemmer deltakelse (Kassah & Kassah, 2009, s. 19). Jeg benytter ICF- modellen som teoretisk modell og som et begrepsapparat for å beskrive en flerdimensjonal forståelse av domenet deltakelse. Begrepet er en av funksjonskomponentene, og viser til sosialt og samfunnsmessig aspekt ved helse. Deltakelse forstås ifølge ICF som det å engasjere seg i en livssituasjon (Kissow, 2020a, s.95). Det at aktivitet, deltakelse og personlige- og miljøfaktorer er sentralt i modellen, gjør det aktuell i denne studien.

2.4 Inkludering

Inkludering er et komplekst begrep som kan forstås på ulike måter (Haug, 2014, s.11). Haug (2014) hevder det ikke foreligger en enkel, klar definisjon på hva inkludering er. Uavhengig av definisjon, er det gjengående at inkludering omhandler å tilpasse miljøet til mangfoldet, og gi alle reell mulighet til å delta i fellesskapet, både faglig og sosialt (Haug, 2014; NIF, u.å.b). Alle har sin naturlige tilhørighet i et inkluderende læringsmiljø, og ingen betegnes som inkluderte (Haug, 2014; Statped, 2022). Ved inkludering har man fysisk tilgang til gruppas fellesskap, har mulighet til å bidra, si sin mening og delta i læringsaktiviteter og i det sosiale fellesskapet. I tillegg et sosialt og faglig utbytte for alle (Standal & Rugseth, 2015, s.16; Statped, 2022).

I likhet med både Haug (2014) og Standal og Rugseth (2015) mener Svendby (2013) at inkludering handler om at det skal være rom for alle. Inkludering kan i korte trekk beskrives som fellesskap, deltakelse, medvirkning og læringsutbytte (Haug, 2014). Også Svendby (2013) presenterer begrepet inkludering på denne måte, bare i form av diktet «Rom for alle» i sin doktoravhandling:

Inkludering handler om å bli sett og hørt.	Å ha det bra, å føle seg vel.	Samhold, fellesskap, å være sammen.	Åpenhet, likeverd, å føle seg respektert.
Tillit, trygghet, å føle tilhørighet.	Inkludering handler om å bli sett og godtatt.	Å godta alle som de er, å få være seg selv. [...]	Læring, utvikling, å føle mestring [...]

(Svendby, 2013, s. 110)

Diktet er ment for å illustrere fenomenet inkludering og hvordan det forstås av elever, foreldre og lærere. Inkludering er et sentralt prinsipp i skolens praksis, og alle som jobber i skolen er forpliktet til å praktisere og ta hensyn til mangfoldet blant elever (Meld. St. 6 (2019-2020); UNESCO, 1994). Selv om diktet er ment i skolesammenheng, ser jeg det relevant for beskrivelse av begrepet, da likhetstrekk går igjen hos andre forskere og teorier (Haug, 2014; Midtsundstad, 2022; Standal & Rugseth, 2015). Så vel som i skolekonteksten, er inkludering viktig i idrettssammenheng også. Organisert idrett er en god arena for inkludering og fellesskap (NIF, u.å.a). Dette er noe NIF aktivt jobber mot å skape; en idrett for alle (NIF, u.å.a), og er derfor relevant å belyse i denne studien.

2.5 Anerkjennelse - et teoretisk rammeverk

I denne studien ønsker jeg også å benytte Alex Honneths anerkjennelsesteori som fundament for tolkning og drøfting av funn i det empiriske materialet. Jeg har valgt å basere meg på Arne Nikolaisen Jordets (2021) forståelse av Honneths anerkjennelsesteori. Jordet (2021) bruker Honneth sine tre former for anerkjennelse, som jeg ønsker å anvende i denne oppgaven.

Anerkjennelse er det mest fundamentale, eksistensielle og psykologiske behovet barn og unge har. Anerkjennelses styrker menneskets selvverd. Begrepet betyr å respektere, rose og erkjenne det den andre er, gjør eller sier som sant eller gyldig. Ordet knyttes til respekt (Jordet, 2021, s.96). Ved å respektere en person ser man vedkommende en gang til, med andre ord innebærer det å se nøye etter for å kunne se hvem som egentlig skjuler seg bak overflaten.

En person er alltid mer enn det man kan se. Gi slipp på egne fordommer, og se mer enn førsteinntrykket for å se hele mennesket. Psykologene Gullestad & Killingmo (2013) (sitert i Jordet, 2021, s. 86) mener «å bli sett» styrker følelsen av å være til mer enn ros gjør (Jordet, 2021). Jordet (2021, s. 121) skriver at «det er den grunnvoll som all pedagogisk teori og praksis må vokse ut av». Det styrker menneskets selvverd, som er en fundamental referanseramme i livet (Jordet, 2021, s. 86, 121). En god selvverd har nær sammenheng med god psykisk helse. Vi er avhengig av å erfare tre former for gjensidig anerkjennelse for å danne selvverd eller identitet (Jordet, 2021, s. 121).

Den første formen er *kjærlighet* (i den private sfære): Behovet for å erfare omsorg, emosjonell varme og empati ansikt til ansikt i møte med læreren eller en trener, bygger selvfølelse. En trenger å kjenne seg elsket og verdsatt for det mennesket man er, uavhengig av bakgrunn og prestasjoner (Jordet, 2021, s. 121) Gjennom anerkjennelse i form av kjærlighet i det som omtales som den private sfære, erfarer mennesket omsorg, verdsettelse som et helt menneske med følelser og behov, og nære emosjonelle bånd (Jordet, 2021, s.94). Kjærlighet etablerer et fundament i individet, og er den primære anerkjennelsesformen i menneskelivet (Jordet, 2021, s. 96, 97). Bare den som har en grunnleggende tro på seg selv og sin egen verdi vil våge å tre fram i et sosialt fellesskap, og ytre egne behov, tanker og følelser. God selvfølelse er ikke noe vi er født med, men en dannelsesprosess ((Jordet, 2021, s. 97).

Den andre anerkjennelsesformen er *rett (rettigheter)*, og er av en annen karakter. Det omhandler prinsipper for menneskets deltakelse i den offentlige sfære (Jordet, 2021, s. 94, 98). Behov for å bli møtt som et likeverdig subjekt med rettigheter og plikter, med forventninger om moralsk ansvarlighet. Dette bygger menneskets selvrespekt, som bekrefter vår verdighet som menneske. Det bidrar til at individet tror på seg selv blir tryggere som fritt og moralsk menneske (Jordet, 2021, s. 101, 121). Mennesker har behov for å høre til, og bli vedsatt som likeverdige subjekt ved at det tildeles rettigheter (Jordet, 2021, s. 95). I motsetning til den private sfære, møter vi her mennesker vi ikke er følelsesmessige involvert i, men likevel skal forholde oss rettferdig til (Jordet, 2021, s. 98). Ethvert samfunnsmedlem, uavhengig av bakgrunn og iboende ressurser, skal tilkjennes rettigheter som er nødvendig for å kunne ivareta medlemmers interesse som statsborger på en likeverdig måte, skriver Jordet (2021, s.99). FNs Barnekonvensjon ble etablert av denne tenkningen, som en videreføring av Verdenserklæringen om menneskerettigheter (Jordet, 2021, s. 99). Menneskets verdi kan ikke graderes (Jordet, 2021, s.102).

For å oppnå selvverd, trenger mennesker sosial verdsetting, i tillegg til anerkjennelse i kjærlighet og rettigheter. Tredje formen for anerkjennelse i følge Honneth (sitert i Jordet, 2021, s.121) er *sosial verdsetting (solidaritet)* i den sosiale sfæren. Her erfarer individet at prestasjoner og egenskaper blir etterspurt og verdsatt som verdifulle bidrag i et solidarisk fellesskap, basert på felles verdier (Berg, 2021; Jordet, 2021, s.94). Mennesker har behov for å erfare at kunnskapen, kompetansen og egenskapen man besitter blir etterspurt og verdsatt i sosialt fellesskap (Jordet, 2021, s.95). Det bygger selvtillit at iboende ressurser kan utfoldes (Jordet, 2021, s.121). Graden av solidarisk erfaring i idretten avhenger av trenerens stand til inkludering i ulike fellesskap der medlemmene blir verdsatt ut fra forskjellige kunnskaper, kropper, prestasjoner og ferdigheter (Berg, 2021). Manglende anerkjennelse kan medføre at individet føler på krenkelse, motsatsen til anerkjennelse. Krenkelse er all atferd som påfører mennesker en opplevelse av mindreverd og dermed rammer selvverdet. Når selvverd svekkes eller skades, kan du påføre individet en opplevelse av skam. I verste fall kan krenkelse føre til at individets identitet bryter sammen (Jordet, 2021, s.106).

Anerkjennelse og samhandling er verdier som er spesielt fremtredende for at barn og unge med nedsettelse skal kunne oppleve idretten som inkluderende og meningsfylt (Berg, 2021, s.28). Derfor finner jeg det interessant å bruke anerkjennelsesteorien som et teoretisk rammeverk, for å se på en ungdom med funksjonsnedsettelse sine erfaringer med idrettsdeltakelse.

2.6 Problemstilling

I denne enkelt-casestudie utforskes en ungdom med funksjonsnedsettelse sine erfaringer med idrettsdeltakelse, og de sentrale personene sitt samspill for å skape muligheter. Det er gjennomført flere studier om utfordringer knyttet til inkludering i idretten for funksjonsnedsatte (jfr. kap kunnskapsstatus), men det er fortsatt ubesvarte spørsmål hvordan det koordinerende samarbeidet påvirker idrettsdeltakelse. I denne studien forsøker jeg å få økt kunnskap om dette koordinerende samarbeidet som påvirker erfart idrettsmulighet for en ungdom med nedsettelse. Med bakgrunn i studiens formål, ble følgende to-delt problemstilling formulert:

Hvordan erfarer en ungdom med funksjonsnedsettelse muligheter for deltakelse i idrett i sin hverdag, og hvordan erfarer sentrale personer i et lokalmiljø sin rolle i arbeidet med å skape idrettsmuligheter for den unge?

3.0 Metode

For å øke kunnskap om dette temaet, er en enkelt-case benyttet som forskningsdesign, med en kvalitativ forskningstilnærming. Oppgavens vitenskapelige ståsted vil bli belyst, etterfulgt av forskningsprosessen, og vurdering av kvalitet.

3.1 Case-studie som forskningsdesign

I denne utforskningen av en ungdoms erfarte muligheter til idrett på fritiden, har jeg valgt å benytte meg av casestudium som forskningsdesign. Fellesnevneren for designet er at alle studerer «en case», som er avgrenset i tid og rom, hvor konteksten er tydelig og sentral (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 63). Caseforskning involverer studier av en eller flere saker, hvor man er interessert i en konkret enhet som for eksempel en person, en liten gruppe, en organisasjon eller en hendelse (Thomas, 2021; Yin, 2014). Thomas (2021, s.4) skriver: «A case study is about the particular rather than the general». Vi vil konsentrere oss om en sak og se på den i detalj, som seg selv, og som en helhet, i denne studien. Siden det kun er en ungdom i en kommune som ble undersøkt, ble det å regne som en enkeltcasestudie uten sammenligning med andre ungdommer og kommuner (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 64-65)

I casestudier snakker vi om å forstå hvordan eller hvorfor noe kan ha skjedd, eller hvorfor det kan være tilfelle. Vi ser på «casen» eller saken vår fra mange og varierte vinkler. Vi ønsker å komme nærmere 'hvorfor' og 'hvordan' (Thomsen, 2021). Med dette gir casestudie en form for undersøkelse som løfter et livssyn i dets kompleksitet. Samtlige peker på ønsket om å forstå *noe* i en casestudie, men at det er hensiktsmessig å forklare *noe*, for å tydeliggjøre hva det er som bidrar til å skape for eksempel et tilbud (Postholm & Jacobsen, 2018). Da denne casestudien, og casestudier, forsker på situasjonen menneskene befinner seg i, bør forskningen rette seg mot ulike kilder (Yin, 2014). I min studie har jeg valgt å anvende kvalitativ metode, nærmere bestemt dybdeintervju og fokusgruppeintervju. I tillegg ble det gjennomført en mer uformell samtale med koordinerende enhet i kommunen som denne studien ble gjennomført i.

3.2 Kvalitativ forskningsmetode

Vi skiller mellom to ulike måter å forske på: kvantitativ eller kvalitativ metode. Krumsvik (2019, s.152) illustrerer en forenkling av forskjellene ved metodene der «kvantitativ metode «kartlegg at noko skjer, medan kvalitativ metode avdekkjer kvifor det skjer»» (Krumsvik,

2019, s.152). Sistnevnte identifiserer og beskriver kvaliteter ved sosiale fenomener, der språk eller ord er den viktigste måten å innhente informasjon om virkeligheten på (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 89). Ønsket med denne forskningen er å utforske individers sosiale og personlige opplevelser og erfaringer fra involvering i idrett i fritiden. Forskningsspørsmålet forutsetter at jeg går i dybden på en ungdoms erfaringer, og finne ut hvordan det organiseres rundt han. Fremme forståelsen hos individene. Siden forskningsspørsmålet skal styre metodevalget (Krumsvik, 2019, s.151), ansees kvalitativ forskning som velegnet.

3.2.1 Vitenskapelig ståsted

Kvalitative forskningsmetoder søker forståelse av sosiale fenomener (Postholm & Jacobsen, 2018). Med hensyn til studiens formål om økt innsikt og forståelse, må den innsamlede empirien tolkes og analyseres ved hjelp av ulike tilnæringer, hvor jeg som forsker forsøker å forstå fenomenet innenfra. Studiens vitenskapsteori forankres derfor i hermeneutikken med hensikt å tolke og forstå informantenes subjektive opplevelser og refleksjoner om idrettsmuligheter.

Hermeneutikk kan defineres som fortolkningslære, og innen hermeneutikken vektlegges synet på at forskning og vitenskap må bearbeides gjennom «systematisk arbeid med fortolknings» (Nyeng, 2012, s.45). Jeg som hermeneutiker i denne studien er åpen for at fenomener kan tolkes og forstås på forskjellige måter (Nyeng, 2012, s.45-47).

Hermeneutikken innebærer altså å forstå meningsperspektivet til mennesker som uttrykker seg, for å skape forståelse og mening, hvor all forståelse er betinget av den konteksten eller situasjonen noe forstås innenfor (Postholm & Jacobsen, 2018, s.163).

Jeg gikk inn i dette forskningsprosjektet med en forståelse for at idrettsmulighetene til funksjonsnedsatte er færre og mer krevende, men desto viktigere. Etter flere oppgaver om dette tema, visste jeg om mange av «problemområdene» for inkludering av mennesker med funksjonsnedsettelse i idretten. Gadamer snakker om denne forut- forståelsen jeg besitter. Mennesket er ikke forutsetningsløst, noe som sees i form av en ressurs da vi har en positiv fordom i møte ny kunnskap (Nyeng, 2012). Jeg har vekslet mellom å se tolkninger ut fra det som skulle tolkes, kontekst og ut fra egen forforståelse. Dette påvirker forståelsen jeg til slutt sitter igjen med.

Det er lagt vekt på å forstå forholdet mellom deler og helhet, den hermeneutiske sirkel, ved å tolke og forstå deltakernes livsverden gjennom intervjusituasjonene (Nyeng, 2012,

s.48). Hermeneutisk sirkel gir en god beskrivelse på hvordan forforståelse kombineres med ny kunnskap, og åpner opp for dypere forståelse av mening for forskeren (Nyeng, 2012; Postholm & Jacobsen, 2018, s. 163). Sirkelen er relevant for å komme nærmere et svar på forskningsspørsmålet, der jeg må se på delene og helheten i forhold til hverandre. Samtidig som min forforståelse av funksjonsnedsatte utvikles, vil det dermed oppstå en ny forståelse av helheten og delene. Det er likevel viktig å forsøke å være oppmerksom på sin egen forforståelse og hvordan den påvirker fortolkningen (Nyeng, 2012).

3.3 Utvalg

Vi skal i dette delkapitlet se nærmere på rekrutteringsprosessen og etiske overveielser, før en presentasjon av utvalget. Videre følger en beskrivelse av intervjusituasjonen.

3.3.1 Rekrutteringsprosess

I første fase i rekrutteringsprosessen kontaktet jeg ei erfaren dame innen feltet for å orientere meg om mulige vinklinger og utfall på oppgaven. Gjennom henne, som tidligere har jobbet på Valnesfjord Helseportssenter (VHSS), får jeg kontakt med avdelingslederen ved habilitering på helsesportssenteret. Hun hjelper meg inn i neste fase ved rekrutteringen.

Med tanke på at dette skulle være en casestudie om en idrettsaktiv ungdom med funksjonsnedsettelse og det koordinerende samarbeidet rundt han, sprang utvalgskriteriene ut fra ungdommen. Jeg gjorde et strategisk utvalg av informantene for å finne frem til ønsket case (Kvale & Brinkmann, 2015). Kriteriene for utvalget av ungdommen var at deltakeren var idrettsaktiv, eller deltok i en form for organisert idrett, var mellom 13 og 18 år, og hadde en fysisk funksjonsnedsettelse. Ønsket var at ungdommen var så gammel som mulig med tanke på modenhet og refleksjoner rundt egen idrettsdeltakelse. Avdelingslederen for VHSS kontaktet foreldrene til ungdommen, da han var under 16 år (Sikt, u.å). I det foresatte og ungdommen godtok å være med på studie, overtok jeg prosessen, og kontaktet teamet rundt. Læreren til ungdommen ble invitert via en informativ e-post til å delta i intervjuet etter godkjenning fra rektor på skolen. Lagleder, trenere og fysioterapeut var også interessante å intervju. Lagleder, som nådde ut til resten av trenerteamet, og kommunen ble også invitert til å delta via e-post. Kommunen ungdommen bodde i, ble også kontaktet, selv om det viste seg at de ikke hadde direkte samarbeid opp mot ungdommen. De er allikevel viktig for å skape det helhetlige bilde av det koordinerende samarbeidet.

3.3.2 Etiske overveielser

Studien ble godkjent 18/01-23 av Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (Sikt) (tidligere NSD) (referansenummer 142082). Datamaterialet er samlet inn og oppbevart i samsvar med Sikt standarder, og forskningsetiske retningslinjer er vektlagt under hele forskningsprosessen (Postholm & Jacobsen, 2018). Deltakelse i forskningen er basert på frivillig informert samtykke (se vedlegg 1). Dette i samsvar med Postholm og Jacobsen (2018, s.247- 249) sine fire hovedkomponenter om sentrale forskningsetiske retningslinjer: frivillighet, full informasjon, forståelse og kompetente til samtykke. Anonymisering er gjort med hensyn til deltakerne, og grunnet faglige begrunnelser (Postholm & Jacobsen, 2018; Sikt, u.å). Siden utvalget i studien er nokså lite, og deler av utvalget kategoriseres som en sårbar gruppe grunnet funksjon, er graden av funksjon ikke kategorisert for å ivareta anonymitet (Solbakk, 2014). Roller i utvalget er derimot kategorisert, da studiens hovedmålsetting var å beskrive det koordinerende samarbeidet. For å ikke kunne identifisere deltakerne i utvalget og ivareta kravet til anonymitet, oppgis det ikke navn på kommune og idrettslag, selv om oppgaven peker på et godt eksempel. Videre ble informantene beskrevet med fiktive navn, eller omtalt med sin rolle. På denne måten blir anonymiteten sikret, og ingen identifisert på bakgrunn av opplysningene. I lys av de forskningsetiske retningslinjene vurderer jeg forskningsprosessen som etisk forsvarlig (Forskningsetikk, 2019; Postholm & Jacobsen, 2018).

3.3.3 Presentasjon av utvalget

Denne enkeltcasestudien omhandler å studere én enhet, som i dette tilfelle er en person. Personen som er en ungdom med funksjonsnedsettelse, utgjør caset i denne undersøkelsen. Resten av utvalgene, som er lærer, trenerteam og kommune, springer ut fra ungdommen selv. Ungdommen har fått det fiktive navnet Kim, grunnet anonymisering. Videre følger en kort beskrivelse av ungdommen, deretter utvalgene som var relevante for å tilegne seg erfaringer for idrettsdeltakelsen.

Case: Håndballengasjerte Kim

To ganger i uka pakker Kim treningsbaggen og kjører 15 min til håndballtrening. De har kjøreliste på laget, foreldrene ruller på å kjøre, så det er ikke noe problem å komme seg til hallen på kveldstid. Kim som blir 16 år i morgen, og har en fysisk funksjonsnedsettelse. Dette er ingen hindring for han, han er med klassekameratene på håndballaget på lik linje som de

andre. Da Kim fant ut at «det er i håndballen han hører hjemme», etter mye overbevisning av kamerater og fysioterapeuten, har engasjementet, stabiliteten og treningsgleden vokst. På banen er han en bauta, ja, en sterk og stødig strekspiller. En rolle han liker. Trenerne på laget tilrettelegger slik han kan være med på trening og kamper, det har aldri vært noe problem. Under kampene står han i forsvar, og løper ut til sidelinjen for å foreta et bytte med en lagspiller som spiller angrep. Dette sparer han for mye krefter, og løping frem og tilbake. Kondisjonen og hoppeskuddene er de største utfordringene, men fysioterapeuttreningene to ganger i uken viser mye fremgang. Han får mye skryt og ros for det han gjør, det verdsettes. Idrettsgleden og samholdet i laget driver han. I tillegg til håndballen har Kim et ønske om å utgjøre en forskjell for ungdommer gjennom politiske verv, både innen helse og sosiale tiltak.

Det koordinerende trenerteam

Fysioterapeuten:

Fysioterapeuten til Kim har bakgrunn fra helsesportssenteret, og er opptatt av at alle skal ha en mulighet til å delta i idrett. Tidligere spilte han fotball, og er fortsatt idrettsengasjert. Nå legger han opp trening for Kim to ganger i uka. Han er opptatt av en helhetlig trening, og tilrettelegger treningen slik at han skal ha nytte av den på håndballbanen. Den helhetlige treningen han legger opp, gjør det mer motiverende for Kim, og dermed jobben enklere for fysioterapeuten. Han opplever at de har et godt og fint forhold, en god balanse mellom trening, prating og tull.

Trenere:

Begge trenerne kom inn som trenere uten noe formell trenerutdanning, og ved familiære tilfældigheter grunnet barn på håndballaget. Den ene treneren, som har vært lengst i gamet, har vært trener i 10 år, og trives med det. Han er lærer i bunn, og har tidligere spilt litt håndball. Den andre treneren kom inn som trener litt senere, grunnet mangel på trenere. Nå har han vært trener i 3 år, og tilegner seg kunnskap fra flere hold. Selv med lite erfaring fra håndball, er han svært idrettsengasjert. Ingen av håndballtrenerne har tidligere erfaring som trener med utøvere med funksjonsnedsettelse, men får god veiledning av både lagleder og fysioterapeut. I tillegg tar Kim mye ansvar selv for tilretteleggingen. Trenerne mener selv, tross funksjonshemning, det er mye tilrettelegging som foregår på et håndballag, og ser ikke på inkludering som et vesentlig problem.

Lagleder:

Laglederen for håndballgruppen, har vært tilknyttet idrettslaget, og Kim, i lang tid. Hun har bakgrunn fra helsesportssenteret, og var tidligere trener og fysioterapeuten hans. Hun er gift med den ene treneren, og har vært med på å tilrettelegge deltakelsen for Kim.

Foreldresamarbeid og det praktiske ut mot foreldre, reiser og søking om dispensasjon er nåværende ansvarsoppgaver. Grunnet lite erfaring og kunnskap om funksjonsnedsettelse hos trenerne, har laglederen tatt mye ansvar rundt forklaring og veiledning i forhold til diagnose og trening. Hva er lurt å tenke på, pauser, spillmengde og ulike tilpassinger. Hun er glad det er en mulighet for alle å delta.

Læreren

Læreren til Kim er både kontaktlærer og kroppsøvingslæreren hans. Dette er noe hun selv ser på som en fordel. I den forbindelse går kommunikasjonen og samarbeidet med mor lettere og mer naturlig gjennom de vanlige foreldresamtalene. Hun er erfaren, og likte den gode relasjonen og samtalene hun får med ungdommene gjennom jobben sin. Selv med lang fartstid i yrket, føler hun det er mye å lære i forhold til hvordan inkludere elever med funksjonsnedsatte i kroppsøving. Det er viktig for henne å ha god dialog og samarbeid med fysioterapeuten til Kim, men også Kim selv. Dette løser mye av problematikken rundt inkluderingen, selv med fasiliteter hun helst skulle ha sett var noe bedre. Læreren er veldig opptatt av at alle skal inkluderes og være med i timene på lik linje med resten. Hun ønsket at elevene i minst mulig grad forlater timene med assistent eller på treningsrom- selv om det innimellom er eneste mulighet.

Koordinerende enhet i kommunen

Koordinerende enhet (KE) i kommunen Kim bor i, har ikke noe direkte opp mot han å gjøre for deltakelse. Treningsfasiliteter, gode lærere og fysioterapeuter står kommunen ansvarlig for. Nåværende KE er ny i jobben, og merker flere hull i systemet som ikke er tatt hånd om enda. Hun sliter med å vite hva som finnes av muligheter, og savner en bedre oversikt. Dette er noe hun per dags dato jobber mot. Enn så lenge har ikke kommunen noe koordinerende tilbud opp mot idrett, og generelt lite tilbud for barn og unge. KE ytrer at det er vanskelig å ha mange tilbud på små plasser, det må tross alt være personer som spiller på de eventuelle lagene, uten at det trenger å være for stort aldersspenn. Hun forteller at de får lite søknader

inn, og er avhengig av søknader for å kartlegge behov og at tilbud skal forekomme. Hun håper på mere oversikt og flere idrettstilbud snarest.

3.4 Innsamling av data

To semistrukturerte dybdeintervjuer, ett fokusgruppeintervju og en mer uformell samtale danner hovedgrunnlaget for datainnsamlingen i denne studien. Intervju er en godt egnet metode for å tilegne seg informantens erfaringer og oppfatninger, der de selv er med på å bestemme hva som skal komme frem i intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015). Ved ønsket om en dypere innsikt og tilgang i informantenes erfaringer, få tak i komplekse hendelser og opplevelser, er intervjuform godt egnet i denne studien (Postholm & Jacobsen, 2018, s.117). Kunnskapen skapes i møte mellom forsker og forskningsdeltaker. I denne delen av oppgaven redegjør jeg for valget om semistrukturerte intervju, og intervjusituasjonen med de ulike utvalgene.

3.4.1 Semistrukturert intervju

Det er flere former for intervjustrukturer, og vanligvis kategoriserer vi intervjuene basert på graden av struktur (Postholm & Jacobsen, 2018, s.120). I denne studien vurderte jeg semistrukturert intervju som hensiktsmessig, da målsettingen er å innhente beskrivelser for å forstå deltakernes perspektiver og fortolke fenomenene som kommer frem. Det er en kontinuerlig analyseprosess, og intervjuformen krever planlegging (Postholm & Jacobsen, 2018, s.121). For å sikre at problemstillingen ble besvart, ble det utarbeidet en intervjuguide for hvert av intervjuene. Ulike tema med underspørsmål og stikkord ble formulert for hver intervjuguide (se vedlegg 2) (Kvale & Brinkmann, 2015). I likhet med det Postholm og Jacobsen (2018, s. 121) skriver om semistrukturert intervju, holdte jeg intervjuene til en viss grad åpen, hvor rekkefølgen på tema og spørsmål ikke trenger å komme i en bestemt rekkefølge. Dette for at informantene kunne påvirke temaene ulik retning, samtidig som jeg fikk svar på de punktene jeg ønsket. Kunnskapskonstruksjonen som foregår i intervjuet, bidro til at jeg som forsker ønsket å stille spørsmål som jeg ikke hadde tenkt på, på forhånd. Dette mener Postholm og Jacobsen (2018, s. 121) er helt normalt, da det stadig foregår en pendling mellom deduksjon og induksjon- altså en abduktiv tilnærming. Jeg som forsker stiller spørsmål ut ifra det som blir sagt for å gripe handlinger og tanker som bringes frem i intervjuet (Postholm & Jacobsen, 2018, s.121).

3.4.2 Intervjusituasjon – dybdeintervju

Intervjusituasjonen har en sentral betydning for kunnskapsproduksjonen, og dermed veien videre med tolkning og analyse (Krumsvik, 2019). De tre individuelle forskningsintervjuene som ble holdt, bar preg av god atmosfære under stille og trygge forhold for informantene, hvor meningsbærende utsagn kom frem (Krumsvik, 2019). Jeg ga uttrykk for genuin og oppriktig interesse, både ved ord og kroppsspråk, for at deres erfaringer var nyttig læring både meg og andre, noe Krumsvik (2019) mener er viktig. God informasjon om prosjektet både før, og ved intervjustart, var viktig for meg, dette kan også være med på å styrke den gode atmosfæren og tilliten (Krumsvik, 2019). Spesielt dette med lite førende spørsmål og god forberedelse var viktig før, og under intervjuene. Dette i tråd med det Krumsvik (2019, s.200) mener styrker intervjusituasjonen. Ved bruk av bibliotekets lydopptaker etter godkjenning fra deltakerne, ble all tid brukt til å lytte, og komme med respons og oppfølgingsspørsmål underveis i intervjuene. Jeg var bevisst på at intervjudeltakerne skulle få tid til å fortelle erfaringer og historier uten mange avbrytelser. Det skulle allikevel være en balanse mellom det å lytte, men også behovet for å oppklare og gå i dybden på de fortellingene som ble fortalt gjennom oppfølgingsspørsmål. Dette for å nyansere, og få en utdyping i det de fortalte. Bevissthet rundt toneleie og egen stemmebruk, og aktivt bruken av mitt eget kroppsspråk, men også deres, for å fange opp emosjonelle uttrykk i sin helhet ved deres erfaringer. Glede, sårhet, iver og stolthet var noen av det emosjonelle uttrykkene som kom frem.

3.4.3 Intervjusituasjon - fokusgruppeintervju

Ett av intervjuene ble gjennomført som et fokusgruppeintervju. Jeg så det hensiktsmessig å sette laglederen, treneren og fysioterapeuten til ungdommen sammen. Formålet med gruppeintervjuet var å få best og dypest mulig innsikt i informantenes samarbeid, se på trenerteamet som en enhet. Det er rom for å utdype temaer som ble tatt opp, og informantene seg imellom kunne følge opp hverandres svar og kommentarer i diskusjonen (Postholm & Jacobsen, 2018). Siden alle informantene har mye med hverandre-, og ungdommen å gjøre, kan gruppeintervjuet bidra til en trygg og mer uformell atmosfære. Oppfatninger, meninger, erfaringer og tanker hver enkelt hadde, kunne deles og drøftes. Postholm og Jacobsen (2018, s.127) underbygger fokusgruppeintervjuer sin funksjon. Deltakerne samlet seg rundt spesifikke saker og konstruerte kunnskap og strategier i fellesskap, som forbedre situasjoner og forhold de befinner seg i (Postholm & Jacobsen, 2018). Ved dette kom en dypere forståelse av samarbeidet de gjør for idrettsdeltakelsen til Kim frem.

3.5 Analyse

I analysen ble Clarke og Braun (2006) sin tematiske analyse benyttet for å identifisere mønstre innenfor, og på tvers av dataene i forhold til informantenes erfaringer, synspunkter og perspektiver. En sekstrinnsmodell som legger til rette for fortolkning av de innsamlede dataene opp mot teori og empiri. Denne formen for erfaringsbasert forskning søker å forstå hva informantene tenker, føler og gjør (Clarke & Braun, 2006). I tråd med mitt vitenskapsteoretiske ståsted, betrakter jeg analysearbeidet mitt som en kontinuerlig og hermeneutisk prosess.

Analyseprosessen ble utført trinnvis i seks trinn. Første steg omhandler å bli kjent med innholdet i datamaterialet. Det transkriberte materialet ble lest og lyttet til gjentatte ganger, samtidig som refleksjonsnotatene som ble tatt rett etter intervjuene (Braun og Clarkes, 2006, s.88). Bredden og dybden på innholdet ble kjent, som bidro til økende forståelse over hva deltakerne hadde formidlet. Videre ble meningsenhetene som kunne belyse forskningsspørsmålet identifisert, dekontekstualisert og organisert med koder, som er fase to. Jeg var oppmerksom på å kode alle datasettene med full og lik oppmerksom, og kode opp mot mange potensielle temaer, noe Braun og Clarke (2006) poengterer viktigheten av. «Samhold i gjengen» er et eksempel på en kode da ungdommen fortalte om lagkameratene han verdsatte. På denne måten organiserer kodene datamaterialet i meningsfulle grupper. Kodene ble plassert i en tabell med tilhørende utsagn for å beholde konteksten mellom kode og tekst. I tillegg fikk kodene og meningsutsagnet en kommentar (se vedlegg 3).

I trinn tre begynte søken etter temaer i kodene, som omfavner noe bredere enn kodene (Braun og Clarkes, 2006). De ulike tematiske dimensjonene bevisstgjøres mellom kodene og temaene, der man enklere kan se sammenhengen mellom de tematiske nivåene. Temaene defineres gjennom behandling og fortolkning, de finnes ikke i dataene på forhånd (Braun & Clarke, 2006). Kodene som kunne relateres til hverandre, ble sortert i relativ brede temaer. I samsvar med Braun og Clarke (2006) ble denne prosessen systematisk fremstilt i en tabell for å gi innblikk i sammenhengen mellom koder og temaer, og hvordan den analytiske prosessen har foregått (se vedlegg 4).

Når man har et sett med aktuelle temaer og disse skal sorteres, fordeles og kombineres eller forkastes kan vi begynne på fase fire. Den handler om å kvalitetssikre de tematiske utspringene som oppstår på bakgrunn av kodene (Braun & Clarkes, 2006, s. 91). Her søkte jeg etter å forstå om hver enkelt kategori inneholdte nok data til å besvare forskningsspørsmålet.

Etter å ha lest tekstutdrag og kommentarer til de enkelte kodene under hvert tema, viste det seg at enkelte temaer gikk for mye inn i hverandre og trengte å slås sammen, eller forkastes da det ikke var nok data til å støtte opp (Braun & Clarkes, 2006). I det jeg anså meg fornøyd med kodene og temaene som var koblet sammen for å gjenspeile de viktigste meningene i datasettet, begynte fase fem. Her ble det en grundig gjennomgang av de definerte temaene, og søken etter å navngi temaene (Braun & Clarke, 2006). Gjennom analyseprosessen var det fire tema som kom frem som overordnede temaer, som kunne begrunnes opp mot studiens forskningsspørsmål.

Siste fase handlet om å produsere en rapport av forskningens gjennomarbeidede temaer, og involverer den endelige analysen av datamaterialet (Braun og Clarke 2006, s.93). I kapittel 4.0 vil jeg presentere resultatene fra den innsamlede empirien fra intervjuene i kategoriserte deler, med underbyggende sitater for å gjenspeile den originale konteksten. Dette skal gi en oversikt over data som skal være med på å besvare forskningens tematikk. Rekkefølgen på fremstillingen er interaktiv, men er oppsatt på bakgrunn av ulike sammenhenger som spiller inn på hverandre (Braun & Clarke, 2006).

3.6 Vurdering av kvalitet i studien

Formålet med en kvalitativ studie er å formidle et meningsinnhold, som kan gi leseren en forståelse av de sosiale fenomenene som er studert (Postholm & Jacobsen, 2018). I kvalitative studier konstrueres kunnskap i interaksjonen mellom forsker og informant, derfor er det viktig å skape gode dialoger mellom meg som forsker, og informantene (Kvale & Brinkmann, 2015). Tillit og en god atmosfære er vesentlig for god dialog (Kvale & Brinkmann, 2015), noe jeg aktivt jobbet mot. Dette er med på å styrke studien. Informantene utleverer sider ved seg selv, til meg som forsker, da inntreter etiske aspekter som må ivaretas. For å ivareta den informanter forutsetter en bevissthet rundt maktforholdet som befinner seg i en intervjusituasjon mellom forsker og informant (Kvale & Brinkmann, 2015). Jeg som forsker må være sensitiv til intervjukonteksten, noe som ble ivaretatt ved å være åpen og nysgjerrig til å prate om alt, ikke det som er vanskelig og utfordrende.

Ved en transparent forskningsprosess, med redegjøring for hvert steg i prosessen, skaper kjennskap og synlighet til forskningsarbeidet. Dette øker resultatenes og studiens troverdighet. For å sikre påliteligheten i studien fikk alle informantene samme informasjon i forkant, med individuelle informasjonsskriv. Samtlige intervjuer ble utført med individuelle

intervjuguiden, med ulike retninger for å belyse flere sider, hvor oppfølgingsspørsmål ble stilt avhengig av informantenes uttalelser. Intervjuguidene ble finjustert, og delt med veileder og kompetente personer fra helsesportssenteret. Dette for å øke påliteligheten, og sørge for å besvare problemstillingen på best mulig måte. Pålitelighetsspørsmålet kobles til intervju-, transkriberings-, og analysefasen (Kvale & Brinkmann, 2015). Bevissthet rundt formulering av spørsmålene for å unngå ledende spørsmål ble vektlagt i likhet med det Postholm og Jacobsen (2018, s.225) skriver.

Intervjuene ble tatt opp, med samtykke, og transkribert. Transkripsjonen ble gjennomført av undertegnede, og gjennomgått flere ganger for å sikre korrekt ordgjengivelse og bevisst nedtegning av latter, sukk, engasjement og lignende. Transkripsjonene skjedde kort tid etter intervjuene for å gjøre prosessen mer nøyaktig og korrekt før analyseprosessen (Krumsvik, 2019, s.200; Kvale & Brinkmann, 2015, s.276).

For å imøtekomme og sikre gyldigheten ble det gjennomført flere intervjuer, med et bredt og variert utvalg, av viktige personer rundt Kim, og Kim. Intervjupersonene hadde ulike roller, som førte til flere synsvinkler på casen. Ved å møte alle informantene, ansikt til ansikt, hvor det var fokus på et trygt og tillitsfullt miljø, medførte et rikt datamateriale (Postholm & Jacobsen, 2018, s. 229). Ved en åpenhet og begrunnet forskningsprosess, kan gyldigheten styrkes. Man må hele tiden være bevisst i sin rolle i situasjonssituasjon, og det må tydeliggjøres at man ikke påvirker resultatene, men at de er faktiske og ærlige (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 277). I tillegg er egne forforståelser bevisstgjort og synliggjort, dette for å optimalisere transparens i forskningen.

I forbindelse med casestudier, har kvalitativ generalisering vært særlig diskutert (Kvale & Brinkmann, 2015; Thomas, 2021). Det vil være relevant å rette fokuset mot kunnskapen som produseres i intervjusituasjonene, og om det kan overføres til andre relevante situasjoner, kontra om resultatene kan generaliseres globalt (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 289). Casestudie er brukt først og fremst for å få en dypere innsikt og en nyanse i en ungdom med funksjonsnedsettelse sine erfaringer med idrettsdeltakelse. Selv om funnene ikke kan generaliseres til å gjelde alle, kan funnene i studien likevel ha verdi (Kvale & Brinkmann, 2015). Andre ungdommer med nedsettelse kan muligens kjenne seg igjen i resultatene, på den måte kan man argumentere for at resultatene i studien har en gyldig verdi. Det vil være en nyanse som legges til fagfeltet, til det vi allerede vet.

4.0 Presentasjon av funn

I påfølgende kapittel presenteres funn i studien. Gjennom analyseprosessen ble følgende fire hovedtemaer identifisert:

1. Det kompetente samspillet
2. Evnene til å se mulighetene
3. Teambuilding og den meningsfulle treningsjakken
4. «Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker»

Disse temaene representerer et felles mønster av erfaringer, som er sentrale for å kunne gi svar på studiens problemstilling. Det er imidlertid viktig å påpeke at alle de fire temaene utgjør forhold som står i interaktive relasjoner med hverandre.

4.1 Det kompetente samspillet

Gjennom analyseprosessen kom det tydelig frem fra informantenes uttalelser at et samspill mellom flere aktører var en vesentlig kilde til mulighet for idrettsdeltakelse for Kim. Han selv fortalte at han *ikke visste om at håndballen var en noe, før klassekompisene mine spurte om jeg hadde lyst til å være med på ei trening*. Siden nåværende lagleder da var fysioterapeuten hans, og gift med treneren, ble veien kort inn. Kim understrekte likevel at *det var like lett å falle litt ut innimellom, som å komme inn*. Selv om han mente det ikke var noe han savnet i idretten, og at han trivdes, så hadde det ikke alltid hvert sånn. Fysioterapeuten poengterte at det ikke var så rart:

Han har dalet veldig frem og tilbake i forholdt til motivasjon, det er klart han har jo trent- de som har en slik diagnose er vant til å bli pushet med trening helt fra de var små, så på et tidspunkt blir du ganske lei om du ikke har noe sånn «hvorfor skal jeg».

Etter opphold grunnet blant annet operasjon i beina, ble det vanskeligere å starte opp igjen for Kim. Trenerne fortalte om at mor ikke helt hadde troen på prosjektet, noe som ikke gjorde det lettere. Ved kontinuerlig motivasjon og push fra både kompiser og fysioterapeuten til å delta, prøvde de å gjøre terskelen for deltakelsen lavere igjen. Fysioterapeuten fortalte:

Man er jo med å pushe da, slik at han skal tørre å bli med igjen. Det er jo klart at når man har vært borte ei stund så er det en terskel for å bli med igjen, og der har jeg prøvd å bidra. Men det er nok totalen av flere, kompiser, trenere og flere som spør om han skal være med igjen. Pusha. Og til slutt blir man med da.

I det Kim hadde et ønske om å være med i håndballen fast, ble det fort lettere for mor, da spilte hun også på lag. Trenerne tror nok gjerne at *foreldre er litt redde for å tørre å prøve ut noe slikt, da det er noe som ikke nødvendigvis lykkes*. Lagleder gjorde det klart for mor at de skulle tilrettelegge for alt, det skulle ikke bli noe ekstra belastning på hjemmet. Trenerne poengterte at nevnte problemstilling er utfordrende og viktig: *For som trener har du ikke mulighet til å gå inn på akkurat den biten, det med lisens, drakter og med søking av dispensasjon, det er lagleder som gjør mye av jobben med kommunikasjonen med hjemmet*.

Informantene understrekte at det var flere faktorer som spilte inn for deltakelse. Fokuset læreren hadde på inkludering i kroppsøving, og det samholdet hun hadde skapt i klassen, var ikke tilfeldig, mente samtlige. Laglederen påpekte: *Han har en veldig fin klasse, den læreren han har, det er ikke tilfeldig at det er en fin klasse, så mange faktorer spiller inn*. Også fysioterapeuten hadde godt inntrykk av lærere, og jobbet delvis tett med henne opp mot Kim. Han fortalte:

Kompisene som har fått han med, kommer mye av samholdet i klassen. (..) Jeg har vært litt inne der for å trygge gymlærer, at ja- du kan push selv om han er sliten, klart han har vært i dårligere form- og han er en smart gutt, så da er det fort at man ikke klarer, og da er de usikker på diagnose, hva er greit å gjøre. Man kan være lat selv om han har en funksjonsnedsettelse. Så det er egentlig det, mest, at han må være med i gym og pushe de på det. Og det har han behov for. Det har jo vært litt opp og ned, så det har vært viktig med en push.

Læreren på sin side var veldig fornøyd med nåværende fysioterapeut, og mente det var her den største utfordringen lå med tanke på inkludering av elever med funksjonsnedsettelse. *Er det funksjonsnedsettelsen som begrenser nå, eller er det viljen. Da er det fint å rådføre seg med fysioterapeuten og hans kunnskap om hva han tåler og hvor mye jeg kan pushe*. Hun fortalte videre at det var *fint å ha noen å samarbeide med når det kommer til det helhetlige bilde på belastning*. Det at mor var enige i disse observasjonene da det kom til motivasjon og hvor mye man kunne pushe, verdsatte læreren. Fysioterapeuten var ikke bare betryggende for henne, men fulgte opp Kim veldig bra- og tett. Læreren merket tydelig at fysioterapeuten etter lang tid traff noe i han, som ikke tidligere fysioterapeuter hadde klart. *Det tok ei stund, men det har løsnet veldig nå, det er godt å se*, understrekte læreren.

Var det noe læreren savnet, var det noe bedre fasiliteter som egnet seg for tilrettelagt opplæring i nærheten av gymsalen. Hun hadde gode assistenter med i kroppsøvingstimen,

men så helst at hele ansvaret og oppfølgingen var på henne, men fant det vanskelig i enkelte tilfeller. Idrettslaget og trenere fortalte om gode treningsfasiliteter hos kommunen, og ytrer at kommunen har lagt til rette for gode treningsfasiliteter.

På tross av at både fasilitetene, trenere og fysioterapeut fortalte om en *selvstendig gutt som tar ansvar på og utenfor banen*, viste analysen i all hovedsak at det var et samspill mellom de ulike aktører som forårsaket håndballdeltakelsen. Alle informantene løftet spesifikt frem fysioterapeuten som en nøkkelperson for det gode samspillet, men fysioterapeuten mente også at noen personavhengige tilfeldigheter spilte inn:

Tror det er litt sånn nå man kjenner idrettsverden, så er det veldig personavhengig av hvordan man ser på dette med sett opp lag, inkluder alle og tilpass- ikke sant. Det er jo mye av hvordan dere trenere ser på inkludering i idretten. Og det tror jeg ikke klubber og idrettslag gjør, selv om de er under samme idrettslag så tror jeg ikke alle er like gode på eller flest mulig skal få være med da. (..) Vi var heldige med at det var en link mellom fysio, trenere, lagledere og laget.

Analysen viste hvordan informantene løftet fram ulike dimensjoner rundt muligheter til deltakelse, der det er et dynamisk forhold mellom både lærer, trener, fysioterapeut og kommunefasiliteter. Det var viktig at alle dro i samme retning for et positivt utfall.

4.2 Evnene til å se mulighetene

Med ønske om en bredere forståelse rundt erfarte muligheter for idrettsdeltakelse viste analysen at evnene til å se mulighetene var viktig, og videre at det å se muligheter synes å bygge på kompetanse. Kim fortalte om sine erfarte muligheter til deltakelse i håndball, og så få problemer med deltakelsen. Han påpekte at diagnosen ikke hindet han i noe, annet enn kondisjonen, som har gått ned etter operasjonene. Dette var han godt i gang med å trene opp igjen, og konstaterte *det er bra rundt meg i idretten*. Han uttrykte hvor heldige de var som hadde et tilbud og en mulighet til å spille håndball i nærheten- han var klar over at det ikke var en selvfølge. Analysen viste at han fikk muligheten til å være med på håndballaget fra flere hold, men at det tok noe tid. Kim fortalte:

Jeg hadde ikke visst om at håndballen var noe her, før klassekompisene mine spurte om jeg hadde lyst til å være med på ei trening. Og med tanke på at laglederen var min tidligere fysioterapeut, ble veien kort inn. Hun visste om en mulighet, og kjente meg. Ene treneren vår er mannen til laglederen, så det kan jo tenkes at kommunikasjonen

går noe lettere! Etter operasjonene, og litt forskjellig, så falt jeg ut. Da kom min nye fysioterapeut på banen, og viste meg veien inn igjen.

Nåværende fysioterapeut var ydmyk, og ønsket ikke ta så mye ære for deltakelsen. Han poengterte at Kim har blitt påvirket fra flere hold, hvor flere har lagt til rette for at det kan oppnås, og totalen dermed har ført til deltakelse. Fysioterapeuten selv bidro mest med å få ned terskelen for deltakelse igjen, etter ei stund borte. Han la til:

Også er vi helt avhengig av idrettslaget, at de kan imøtekomme oss på dette (..). Ære være de, som har lagt til rette for det. (..) Hadde han blitt møtt med et prestasjonsfokus av idrettslaget, så hadde ikke dette vært samme historien. Det handler mye om hvordan dere [trenerne] ser på inkludering og idrett. Det er ikke alle idrettslag og klubber som ser det slik dere gjør- for det kan jo være vanskelig.

Trenerne på sin side, så ikke mange problemer med å tilrettelegge håndballtreningene slik Kim kunne være med. De tror at de fleste kunne fått det til, men overvurderer vanskelighetsgraden. Selv om de ikke hadde noe trenerutdannelse eller tidligere erfaring med inkludering av ungdom med funksjonsnedsettelse, tok de utfordringen. De gikk inn med en holdning om at han var lik de andre, og fokuserte på mulighetene. Laglederen har vært med for å hjelpe med tilrettelegging på banen, men også rundt det rent praktiske opp mot håndballforbundet og søking om dispensasjon. Informantene la til at det trolig ikke var noe ulempe at både fysioterapeut og lagleder hadde den erfaringen de hadde fra helsesportssenteret, da de har en unik måte å tenke på. Lagleder fortalte at hun tidligere hadde prøvd i ulike tilfeller å få med ungdommer med funksjonsnedsettelse på idrettslag, men møtte ofte motstand fra trenerne. De følte seg ikke kvalifiserte nok til å ivareta, eller at det ble for vanskelig. Mens trenerne til Kim heller: *Tenkte ikke at det kunne bli så vanskelig, og det gikk nu berre godt, han krever lite ekstra!*

Trenerne konstaterte at han var en helt vanlig gutt på laget, og at det var viktig at han skulle få være den normale 15 år gamle gutten. De normaliserte i stor grad funksjonsnedsettelsen til Kim, og fortalte om flere tilretteleggelser på laget:

Det er jo klart, vi tilpasser ikke bare for han. Vi tilrettelegger for andre også- ganske mange faktisk. Noen med cøliaki som sliter med å få i seg næring, mange med psyken, som enten blir så sint og løper inn i garderoben om de slipper inn mål, eller noen som ikke klarer å stå en hel kamp uten å skrik. De er 15år, det skjer mye i hodet. Kim sin tilrettelegging er kanskje bare mer synlig.

Læreren prøvde etter beste evne å inkludere og tilrettelegge for Kim i kroppsøvingstimene slik han kunne være inne med klassen i størst mulig grad. Kim fortalte at innimellom var han med assistenten, noe han syntes var helt greit, men ikke alltid helt gjennomførbart: *Vi er flinke til å finne ut hva jeg skal gjøre, assistenten og jeg. Samarbeide og se løsninger. Mesteparten av løsningene går ikke som vi har tenkt da, fordi læreren min vil store deler av tiden ha meg med i timen.* Analysen viste at læreren følte Kim hadde mulighet til å delta i stor grad, men det hendte innimellom han ikke ønsket. Da hadde han mulighet på eget opplegg med assistent, som fungerte svært godt, før han kom inn i timen igjen. Læreren ønsket at Kim i størst mulig grad var inne i timene, og var opptatt av å spille på andre kompiser og hans styrker for deltakelse. Riktignok savnet hun mer kursing innen inkludering av funksjonsnedsatte i kroppsøving, og et rikt og stort utstyrt rom som var egnet for alternativt opplegg i nærheten av klassen. *Det ville ha ført til mer kontroll og mer mulighet på tilpassing.* Det viktigste læreren gjorde for og kunne se muligheter, var den gode dialogen, og samtalene med elevene. Tiden strakk ikke alltid til for samtaler, men da den gjorde var det større sjans for deltakelse. Hun la til at *får jeg ikke pratet med elevene, vite at de har det bra, så er det ingenting som går inn når vi prøver å lære de noe. Elevene må ha det bra. Det er det viktigste vi gjør, prate med dem.*

Selv om kommunen ikke direkte hadde påvirkning for idrettsdeltakelsen til Kim, var samtlige informanter opptatt av at det var kommunen som har lagt til rette for mulighetene i lokalsamfunnet: Trener fortalte: *Vi er helt avhengig av et idrettsanlegg, og et lag. I tillegg har vi flotte fysioterapeuter, og idrettslag med gode treningsfasiliteter.* Fasilitetene gjorde det mulig for trenere å se mulighetene for idrettsdeltakelse. Og grunnet andre ressurser som fysioterapeuten i kommunen, gjorde at treneren så mulighetene lettere. Uten fasiliteter, var det ingen håndballag. Analysen viste hvordan kompetansen til de ulike aktørene gjorde det mulig å se mulighetene for idrettsdeltakelse, og grunnet kommunale fasiliteter, muliggjorde de idrettsdeltakelse enklere. Gode holdninger til inkludering kom frem som et viktig funn for å se muligheter.

4.3 Teambuilding og den meningsfulle treningsjakken

Det kom tydelig frem i analysen at det å tilhøre på et lag, var verdifullt for opplevelsen og idrettsdeltakelsen til Kim. Det ytret alle informantene ved flere anledninger. Da vi snakket om hva håndballen betydde for Kim, fortalte han svært entusiastisk: *Jeg får veldig god selvtillit,*

jeg føler meg egentlig helt på topp når jeg er med. Det er sånn.. Jeg har så fine folk rundt meg, de er så gode på teambuliding. Det var teamspiriten som holdt han gående. Følelsen av å spille nesten en hel kamp sammen med laget var så god, ja, helt fantastisk! Det betydde ikke så mye at det ikke gikk så bra *lagmessig* på banen, for innimellom var det mye *ego- spilling*, men da samarbeidet lyktes var det ekstra stas. Det tok litt tid før han fant ut at *det er i håndballen han hører hjemme*, men nå er det en selvfølge, det gode i rundt veier så mye. Dette var noe alle informantene merket. Da han først hadde bestemt seg for å være med på laget, mor fikk betalt lisens, så skjedde det mye, det var både trenerteam og fysioterapeuten overbevist om. Sistnevnte fortalte:

Med en gang han var inne i systemet, fikk seg dunjakke og fult kit med lagets logo, var det som natt og dag. (..) Det var siste peaken. Da kom han på alle treninger fult påkledd i lagets klær med etternavnet på ryggen. Det var en slik tilhørighet da, som jeg ikke tror han har hatt før.

Engasjementet og iveren ble større etter dette. Det var ikke bare det som skjedde på banen, men alt i rundt, som gjorde noe med deg. Det å få kittet, og få en tilhørighet, var betydningsfullt, det var informantene enstemmig enige om.

Kim beskrev følelsen av å få mye skryt og ros av trenerne og spillerne, men også motspillerne, som *helt magisk og en rå-god følelse*. Han var ikke fremmed for å ta i et tak, slåss seg igjennom forsvaret. Dette fremprovoserte mye ros fra alle hold. Han konstaterte at skryt ikke kom fordi de hadde lavere forventninger til han enn de andre, de stilte han likt. Trenerne så hvordan han kjempet, og var spesielt opptatt av tilbakemeldinger da han hang med de andre: *Det er klart, når han henger med, så får han mye skryt og ros, men også spesifikke tilbakemeldinger på hva som må jobbes med- det synes vi er viktig*. Ekstra gøy var det da medspillerne oppmuntret og kom med tilbakemeldinger. Trenerne mente han var en viktig del av laget, uavhengig om han i fremtiden kanskje ikke klarte å henge på utviklingen til de andre. For lagånd og samhold var også Kim med på å skape. Scorer noen, så jubler man sammen; han hadde blitt flink til å *holde benken varm*.

Han var med i håndballmiljøet, og det var aldri noen spørsmål eller kommentarer på at han deltok på lik linje med den andre. Læreren opplevde heller ikke noen negativt rundt tilretteleggingen han får i kroppsøving, men følte han var en av de andre og fullt godtatt. Hun merket det gode samholdet, *hvor han sosialt henger mer med ett par gutter i klassen*. Læreren

til Kim var spesielt opptatt av teambuildingen og bygge gode relasjoner i klassen. Spesielt dette med relasjonsbygging av de relasjonene som allerede var til stede:

Han har kompiser, ekstra tett relasjon med to gutter i klassen, så de er gull. Det er trygt å sette de to- tre i lag for da er det større sjans for at han blir med. Jeg ønsker i stor grad at vi alle er sammen i kroppsøvingen. Innimellom er han litt ut og inn grunnet tilpasninger, men stort sett sammen med oss da.

Samtlige informanter hadde bitt seg merke i den fine klassen, og at det ikke var tilfeldig at den var som den var. Selv var hun avhengig av råd fra fysioterapeuten for inkluderingen i den graden hun oppnådde i kroppsøvingen. Alle informantene hadde bemerket hvordan tilhørigheten i klassen, og videre på håndballbanene, hadde endret Kim etter han ble *skikkelig* med. Fysioterapeuten fortalte: *Det er tydelig at den tilhørigheten med gruppen, og finne en tilhørighet en plass- som alle ønsker, var rett for han. Mer opplagt på skolen, og gjør det dermed bedre der. Det er klart, det er god helse i å ha tilhørighet!*

Det nevntes i flere sammenhenger av samtlige informanter at Kim var fornøyd med gjengen, at de var det viktigste. Dette ga motivasjon for videre deltakelse, og han droppet sjeldent treninger lengre. I tillegg ga ros Kim tydelig selvtillit, og han så ikke bort fra å spille på et bedre lag etter hvert, men prioriteringene akkurat nå var ikke der. Kim fortalte:

Altså, nå skal jeg være helt ærlig her altså, jeg har kjempelyst til å komme meg inn på nabolaget som er det beste i området, men jeg hadde takket nei! Jeg hadde takket nei, det hadde jeg. Dette fordi jeg er bare ikke klar for å forlate laget mitt, de betyr mere enn plassen.

Trenerne synes det var stort da de så de 15 år gamle guttene på laget tok så stort ansvar for Kim, og samholdet i laget. De tillot og ønsket han suksess, og viste innimellom ekstrem raushet. Trener ytret:

*Når han presterer på banen, så blir det lagt merke til. De vil at han skal sette den j***a ballen i mål. Ser keeperen at nå kommer en sjans etter han har revet seg løs, så hender det seg at han går til motsatt side. Det er ganske rørende å se at de klarer å se verdien i å bare gå litt til sides slik at kompisen skal lykkes.*

Å ha et samhold, et lag, en tilhørighet løftet mulighetene og opplevelsen for idrettsdeltakelse til Kim. Noe av grunnen til den gode teambuildingen på laget, viste seg å være forårsaket i stor grad i kroppsøvingstimen, hvor læreren hadde skapt et trygt og godt

inkluderende miljø. Treneren sitt fokus på inkludering og idrett, bygde i tillegg opp under et godt samhold i håndballaget.

4.4 «Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker»

Det er mye som tydet på at drømmer, og ønsket om håndballdeltakelse, ga fordeler på flere hold, spesielt for egen motivasjon og pågangsmot. Kim drømte stort, det var han ikke redd for:

Altså alle har jo en drøm om å bli profesjonelle, jeg har ikke satt meg det som mål helt enda, men jeg har jo en drøm om iallfall å være med på uttak til krets. Om jeg kommer meg videre der- da, da kan jeg komme på landslagssamling! Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker.

Både trenerne og fysioterapeuten var klare over mål- og drømmene, og belyste viktigheten av å verdsette målene etter beste evne. Fysioterapeut understrekte at *Klart er det artig at han har de drømmene han har, det skal ingen ta fra han, flirer ikke til han, men at vi skal ha fokus på dette året, og se hvor det går hen, om å først prøve å bli best mulig her og nå, også ser vi hvor det går.*

Det var tydelig at Kim sin målrettede holdning og «så-på-vilje» påvirket mer enn bare hans egen motivasjon og hverdag. Fysioterapeuten fikk også en enklere hverdag, både med tanke på å motivere-, og gjennomføre trening. Terapeuten fortalte:

Nå legger vi opp trening som han kan ha nytte av på banen. Løping, spurting og styrke i forhold til håndballen. Det er lettere, for nå vet han hva han vil trene og bli bedre på. Også lettere for meg å få han til å gjennomføre treningen nå som han har et mål. Han er jo som alle andre. Har vi ikke noe mål og mening, eller drøm med det vi driver med, så er det vanskelig å motivere seg.

Fysioterapeuttrening kan ofte forbindes med kjedelige og monotone øvelser som man bare må igjennom, men nå var det givende. Kim følte ikke han måtte, men han ønsket å trene. Ikke minst, hadde han den siste tiden oppdaget viktigheten av trening for helsen sin del, ikke bare for best prestasjon på banen. Trenerne poengterte at de helt klart hadde merket treningen Kim hadde lagt ned hos fysioterapeuten og ved siden av banen. De så ønsket hans. *Han har et sterkt ønske om å få til det her sier den ene treneren, hvor den andre la til at han er en helt annen gutt nå i forhold til treningen- nettopp fordi det er noe som drar han i gang!*

Kim fortalte om kampen forrige helg, og var i ekstase:

*Jeg gjorde en steikandes bra innsats på kampen. Jeg fikk kanskje ikke scora noen mål, men jeg prøvde mitt aller beste på å skape åpninger- og det funket også. Om jeg ikke skal ha ball, så skal jeg skaffe laget åpninger, det er det posisjonen min er til for! (...)
Etter jeg har trent kondis to ganger i uka med fysion min, klarer jeg nå å være med i større grad, og er raskere inn og ut av forsvar. Det er gøy at det merkes!*

Det ligger mye motivasjon i fremgang, og desto mer helsegevinster. Ved mer deltakelse på trening og kamp, og målrettet trening med fysioterapeuten, merket også læreren høyere innsats i kroppsøvingstimene på skolen. Hun jobbet tett med dialogen opp mot Kim, og prøvde etter beste evne å tilrettelegge kroppsøvingstimene for alle- selv om det var krevende med mange ulike tilpasninger i klassen. Analysen viste til at Kim gjerne ønsket å delta i stor grad, men fant det noe vanskelig. Han ønsket gjerne å bevise han var en 5'er i timene, og ytre en liten fortvilelse over at han var hakket under, enda. Her skulle han gjerne ha hatt enda mer tilretteleggelse i forhold til læreplanen. I samråd med fysioterapeuten var læreren opptatt av nettopp dette: *Vi skal ikke tilrettelegge for mye heller, da gjør man jo han mer handikappet enn han er, og det skal vi jo ikke gjøre. Men sant, innimellom må han bare gjøre det på en litt annen måte enn resten.* Hun var likevel tydelig på at han, som alle andre, hadde like muligheter til å oppnå gode karakterer i kroppsøvingen selv om han kanskje ikke alltid hadde sjans til å gjøre det like bra som de andre. Gode holdninger og innsatsen til stede, der du gjør det du kan for at den på siden av deg også har mulighet til å mestre, er vell så viktig for karakteren, som å løpe fort, mente hun.

Læreren hadde i likhet med trenerne sett at Kim tok mer og mer ansvar for egen tilretteleggelse i det siste. Han utfordret seg selv mer, og var selvstendig. De formidlet at han i stede for å sette seg ned på sidelinjen, fant seg lettere noe annet å gjøre for å være med. Tok mer og mer trenerrollen sammen med trenerne, noe de syntes var positivt, men som også kunne by på utfordringer. Med det store engasjementet så alle informantene at utviklingen hadde vært stor den siste tiden. Trenerne fortalte om en spennende tid i vente, selv om utviklingen var god og drømmene store, så de flere begrensninger enn han selv. Enn så lenge henger han helt greit med laget, og det var veldig lite ekstra som måtte tilpasses. De undres hvordan det eventuelt kunne bli om nedsettelsen hans ble for stor i forhold til de andres utvikling og prestasjon. Hva skjer med hans utvikling jo eldre de blir? I tillegg var de spente

på hva som vil skje om han begynte å se begrensningene selv. Til nå var det kun trenerne som kjente på spenningen rundt kampsituasjon og begrensninger:

Altså, det er jo tungt når vi ligger an til uavgjort og du vet du har større sjans til å score om han ikke er på, for de byttesituasjonen gjør at vi er i undertall. Vi har klart å holde det så langt, og han skal få lik spilletid som de andre. Det er jo kun vårt problem og vi som blir svette på siden- ikke spillerne.

Funnet tydet på at en indre drivkraft og «stå- på- vilje» kom godt med for idrettsdeltakelse. Det at samspillet til Kim var støttende og forstående rundt mål og ønsker, bidro til motivasjon. Å få ta del i planleggingen, og tilpasninger i god relasjon med både lærer og trenere bygde opp under engasjementet til Kim.

5.0 Diskusjon

Studien belyser betydningen av et samspill mellom flere parter, inkludert Kim selv. På ulike måter beskriver sentrale personer hvordan de inngår i samspill med Kim, slik at han får mulighet til å drive med idrett i fritiden. Gjennom analyse og tolkning av intervjumaterialet fremstod fire gjennomgående tema som studiens funn. I følgende kapittel vil studiens funn diskuteres i lys av det teoretiske rammeverket, og tidligere forskning.

5.1 Kompetent samspill skaper idrettsmuligheter

Kim erfarte at det var fint rundt han i idretten, og bemerket seg at dette ikke var noe selvfølge. Hvorvidt det var samspillet som muliggjør deltakelsen han bemerket, eller om han er såpass vandt til livet og tilpassingene med en nedsettelse, er uvisst. Han ser bare muligheter, og er positivt innstilt i møte med det meste. Det var mye som tydet på at trenerne i det lokale idrettslaget til Kim tenkte og handlet på grunnlag av det som beskrives som en relasjonell forståelse av funksjonshemming. Det er fordi de ikke så etter mulighetene til å endre på Kims kroppslige funksjon med tanke på fungering. De hadde et blikk som ble rettet mot aktivitetene, innhold og organisering, for å finne ut hva han hadde utbytte av. Både på egenhånd og sammen med andre, om hvilke tilpasninger som kunne gjøres. Fysioterapeuten poengterte viktigheten av trenernes holdninger, og hvordan de så på inkludering og idrett. Ved å ikke ha et prestasjonsfokus, argumenterer Berg (2021, s.89-90) for at det inkluderende

fellesskapet skapes- selv om det selvfølgelig er stas å vinne. Fokus på idrett, helse og prestasjon kan ofte gå på bekostning av fellesskapet. Trenerens forståelse av hva anerkjennelse er og hvordan det påvirker ulike praksiser i idretten, vil derfor gi større innsikt i verdiene og utfordringene ved et inkluderende miljø, som er med på å skape idrettsdeltakelse (Berg, 2021, s.30).

I motsetning til tidligere studier om manglende kompetanse og kunnskap hos trenere (Oslo Economics, 2020; Svendby, 2013), viser funnene i denne studien til at både trenere og lærer oppsøker kunnskap for best tilrettelegging. Manglende kompetanse for tilrettelegging er en medvirkende årsak til frafall i idretten, og manglende tilhørighet (Oslo Economics, 2020; Svendby, 2013). Trenerne i studien hadde ingen trenerutdanning, tross det, fraskrev de seg ikke ansvaret om å tilrettelegge og skape gode idrettsmuligheter for Kim. De tok utfordringen uten å overdrive forskjellene mellom Kim og lagspillerens evner. Dette i overensstemmelse med det Standal og Rugseth (2015) vektlegger som viktig, da mange har lett for å kun se ulikheter og utfordringer. De mener i tillegg det er viktig å vite mulighetene, ikke bare fokusere på begrensningene. Trenerne og læreren i studien var opptatt av nettopp dette: ikke overdrive forskjellene, og å spille på styrker. God samhandling med laglederen og fysioterapeuten, som har god erfaring fra helsesportssenteret, har vært en avgjørende faktor for trenerne og læreren for å oppnå dette. Læreren oppsøker råd hos fysioterapeuten for å gi Kim en fullverdig deltakelse i kroppsøving. Det er vanskelig å vite hvor mye man kan pushe, derfor er kunnskap fra fysioterapeuten viktig for læreren. Trenerne har tatt imot kunnskap og råd fra laglederen, og rådført seg med andre håndballtrenere som har mer erfaring, for å ivareta deltakerperspektivet for Kim.

Fagpersoner og samspillet rundt Kim samarbeider med hverandre, og med Kim, for fullverdig deltakelse i det sosiale fellesskapet og mestring. Analysen viser at samspillet av de kontekstuelle faktorene; miljøfaktorer og personlige faktorer, setter kontekst til deltakelse og er avgjørende. Funnene i studien støtter ICF- perspektivet, som viser til at både de personlige faktorene til Kim og faktorene rundt han, og hans miljø, setter kontekst på hans opplevelse av deltakelse. Især når samspillet er kopotent, og sitter på god erfaring (Kassah & Kassah, 2009; Kissow, 2020).

Selv ved en forholdsvis liten plass, som ofte kan være en utfordring for idrettsdeltakelse (McLoughlin, 2017), deltar Kim i idretten. Det er snakk om komplekse, sammenhengende faktorer som spiller inn på i hvor stor grad unge med funksjonsnedsettelse

deltar på de arenaene som har betydning i hverdagen deres. Kissow (2020b, s.10), deler faktorene i grove trekk inn i tre områder: familierelaterte faktorer, faktorer i omgivelsene og personlige faktorer. Dette i likhet med ICF- modellen, miljø- og personlige faktorer. Faktorene skal til sammen utgjøre den fullstendige bakgrunn for Kims liv og livsutfoldelse. Det innebærer en totalisering (Kissow, 2020b).

Analysen viste at denne kompleksiteten har fungert for Kim. Han har en mulighet til deltakelse, hvor fasilitetene og tilretteleggingen var til sted, og holdningene og sosiale relasjoner var på plass. Han er motivert, og opplever bare muligheter. Resultatene viste at etter mor ble trukket inn i samarbeidet for idrettsdeltakelsen, har samarbeidet omkring hverdagens utfordringer forbedret seg. I motsetningene til tidligere undersøkelser (FFO, 2014 s.4), hvor foreldre ofte må dra i gang, var det de familierelaterte faktorene i denne studien som måtte jobbes med. Siden det har vært mye av og på med Kim, skjønner informantene morens skepsis til deltakelse. FFO (2014, s.3) forteller om et enormt pålegg på foreldre til et barn med funksjonsnedsettelse, med mye praktiske utfordringer i hverdagen.

For idretten vil det å skape et godt samarbeid med foreldre være viktig, og det er utelukkende gevinster å hente ved å søke mer samarbeid (Oslo Economics, 2020). Oslo Economics (2020) mener at samtlige idrettskretser bør presisere viktigheten av en tydelig forventningsavklaring med foresatte. Lagleder inntok en viktig rolle i dette tilfelle for idrettsdeltakelsen. Ved informasjon og forventningsavklaring, trakk laglederen moren til Kim inn i samarbeidet, som hjalp for å få en fullverdig deltakelse (Oslo Economics, 2020). Barn og unge med nedsettelse er mer avhengig av relasjoner med flere voksne, som ofte er mangfoldige og komplekse (Kissow 2020a, 2020b). Det krever en samhandling mellom ulike tjenesteytere om tilbud for at barn og unge med funksjonsnedsettelse skal kunne oppnå reel deltakelse og likeverdige muligheter (Bergkvist, 2020; Kissow, 2020b; Midsundstad m.fl., 2020). Det ser vi også hos Kim. Midsundstad m.fl. (2020, s.47) viser til at det er utfordrende å koordinere den samlede innsatsen til alle de ulike rollene som er involvert i deltakelse, noe kommunen i casen er enig i. Dette flyter lettere hos Kim og de ulike personene rundt han. Dette kan skyldes tilfeldigheter, som fysioterapeuten formidlet, grunnet relasjonene innad i trenerteam og fysioterapeuten.

Kommuner spiller en nøkkelrolle i å fremme deltakelse i idrett, for alle grupper. De eier, og stiller med idrettsanleggene, innvilger ledsagerordninger og transport, og er en viktig aktør i rollen som skoleeier (Oslo Economics, 2020). I Kim sitt tilfelle, er han ikke avhengig

av noe kommunale ordninger, og ledsagerordninger. I casen har de kun vært indirekte avhengig av kommunen for gode idrettsanlegg og tjenesteytere, som informantene skrøt av. Hvordan mulighetene hadde vært om Kim sin nedsettelse hadde preget deltakelsen mer, er vanskelig å si. Spesielt med tanke på de ordningene kommunen legger frem de har per dags dato. Han ville vært avhengig av å delta på et lag med funksjonsfriske for å ha en mulighet til deltakelse i nærmiljøet. Noe som passer han bra nå. Dette er en nokså liten kommune, hvor et eventuelt paraidrettslag kunne blitt mangelfullt. Man må ha nok spillere på et lag, i nokså lik aldersgruppe, for at det kan bli interessant sier KE i kommunecasen, i likhet McLoughlin m.fl. (2017) og Oslo Economics (2020).

5.2 Deltakelse gjennom gode sosiale relasjoner

Deltakelse gjennom gode sosiale relasjoner trekkes frem som et sentralt poeng i Kim sin erfaring med idrettsdeltakelse. Den gode teambuildingen, og ha en lagtilhørighet sto frem som et viktig funn i analysen. De sosiale interaksjonene er med på å skape et ønske om å fortsette i idretten, og øker motivasjonen til å bli bedre. Store deler av det sosiale fellesskapet Kim verdsetter å være en del av, er bygd opp på skolen og i kroppsøvingstimene. Fra å ikke delta så mye i kroppsøving, til å delta nesten delta hver gang. I følge Svendby (2013, s.128) kan dette tyde på at Kim hadde en lavere følelse av inkludering i timen før, og dermed trakk seg bort, og unnlot å delta. Nå som elev- lærer- relasjonen oppleves som god, gjennom fokus på dialog og relasjoner, fører det til positive konsekvenser i undervisningssammenheng (Svendby, 2013). Læreren var i tillegg opptatt av å ha tilstedeværelse i timen, med ulike tilpassinger, for bidrag i fellesskapet. Dette er ifølge Standal og Rugseth (2015) med på å skape et inkluderende fellesskap.

Kim møter ikke på skillelinjer, hvor det er et «oss» og «de andre», som mennesker med funksjonsnedsettelse ofte møter på (Standal & Rugseth, 2015). Han er med i fellesskapet- «oss». Gode sosiale miljø er viktig for å skape varig deltakelse, spesielt for mennesker med funksjonsnedsettelse (Bellas m.fl., 2020; Grue, 2004; McLoughlin, 2017). Får de mulighet til å møte personer med like interesser, øker sannsynligheten for varig deltakelse. Det er avgjørende å bli invitert med i fellesskapet, få nødvendig støtte som Kim opplever å få av kompisene på laget, så han kan delta fullstendig og føles seg inkludert (Kissow, 2020b, s. 102).

Kim var den eneste på laget med fysisk funksjonsnedsettelse. Dette var ikke noe han tenkte og reflekterte særlig over. Følelsen av «å være annerledes» er en kjent følelse for menneskers med funksjonsnedsettelser og kan skape mange negative tanker som er svært belastende (Bellas m.fl., 2020; Bower m.fl., 2016). Det kan medføre redusert følelse av tilhørighet, hvor skillelinjene blir større, og i verste fall føre til frafall. I tråd med tidligere forskning, kan trenerens inkluderende væremåte smitte over på lagkameratene, og være et fundament for deltakelse (Bellas, m.fl., 2020; Haranda & Siperstein, 2009). Deres relasjonelle forståelse og inkluderende blikk, forskjellsbehandlet ikke med tanke på kravene som ble stilt. Dette kan gjøre noe med hvordan utøverne behandlet Kim. De inkluderte han i spillet og miljøet. I lys av dette kan det argumenteres for trenernes atferd har betydning for spillernes følelse av tilhørighet til sine lagkamerater, i tillegg til hvordan relasjoner mellom spillerne oppstår og utvikler deg. Trenerens holdninger påvirker tilsynelatende ikke bare hvordan de selv interagerer med spillerne, men også hvordan miljøet og lagkameratene forholder seg til hverandre. Således bør trenerne bevisstgjøres på dette aspektet, og reflektere, for positiv idrettsdeltakelse for alle- noe trenerne i denne studien virker å være. Kim sin opplevelse av deltakelse kan knyttes til følelsen av å høre til, og dermed føle seg som en del i sin egen livsverden (Jordet, 2021).

Selv om anerkjennelse handler om mye mer enn ros og gode intensjoner i følge Honneth (sitert i Jordet, 2021), opplever Kim skryt og ros som noe helt fantastisk. Anerkjennelse innebærer at Kim føler på bekreftelse av sine positive egenskaper. Noe vi aktivt kommuniserer til et menneske gjennom ord og ros, men primært gjennom anerkjennelseshandlinger. Kim opplever og erfarer anerkjennelseshandlingene fra de tre formene i anerkjennelsesteorien (Jordet, 2021, s.121) som bygger på ulike livssfærer. Han får den anerkjennelsen gjennom kjærlighet i den private sfæren ved å føle emosjonell varme og empati ansikt til ansikt i møte med trenere, læreren og fysioterapeuten. Han blir verdsatt for den han er, uavhengig av bakgrunn og prestasjoner. Skryt og ros føles godt, men tilbakemeldingene han får fra trenerne er bevisste fra deres side. I henhold til anerkjennelsesteorien bygger dette hans selvfølelse (Jordet, 2021). Tilbakemeldingene er spesifikke, og rosen kommer som fortjent, slik som hos de andre spillerne. Han har en opplevd verdi som bidragsyter i det sosiale fellesskapet på håndballbanen, som følge av erfaring av sosial verdsetting. Kim får utfolde sine ressurser i form av ferdigheter. Det blir tilrettelagt av trenerne og fysioterapeuten slik at han kan være med å spille linjespiller, hvor han er en sterk og stødig ressurs, ifølge han selv og trenerne. Dette blir verdsatt i det sosiale

fellesskapet, og skaper selvtillit for Kim. I tillegg opplever han seg som et likeverdig subjekt grunnet erfaringer av rettigheter. Det er de samme forventningene av han, som av lagspillerne, noe som gir en opplevelse av verdighet. Han har samme verdi som alle andre på laget, selv om han får tilpassinger.

Samskapingen rundt Kim har lagt til rette for deltakelse og gode erfaringer, men det skal likevel noe til for å bli værende- noe Kim understrekte i likhet med tidligere forskning (Oslo Economics, 2020). Forståelsen av at Kim fortsatt er med i idretten og trives, kan ses som en følge av anerkjennelse. Selvverd og identitet kommer av de tre aspektene som tidligere nevnt: selvrespekt, selvtillit og selvfølelse. Kims overordnede opplevde egenverdi som følge av anerkjennelse (Jordet, 2021, s. 114). Læringsmiljøet trenerne legger til rette for, tar hensyn til mangfoldet og variasjonen i gruppa. Dette omhandler tilpasninger i valg av arbeidsmetoder og organisering som fremmer utvikling og læring for den enkelte. Trenerne fortalte at det ikke bare var Kim sin fysiske funksjonsnedsettelse de la til rette for, det var hele laget, med ulike variasjoner. Dette gjør at Kim ikke opplever manglende rettigheter, som kan skape følelse av å ikke være moralsk tilgjengelig i samme grad som andre i fellesskapet, eller å bli sosialt ekskludert. Trenerne tilrettelegger, og møter individene og gruppen i den som de er.

Det er tydelig at Kim, i et samspill, har skapt en god plass å være. Målet er å ha en fullverdig deltakelse i de sosiale interaksjonene og kunne oppleve seg likeverdig involvert. Det er viktig for Kim å være helt med på håndballbanen, få være med å spille kamper, og ta den risikoen det medfører, selv om det medfører å bli både gul og blå. I dette ligger anerkjennelse av Kim, som den han er, og han ses som deltaker i det sosiale fellesskapet. Han får sine tilpasninger, noe som ikke hindrer fellesskapet (Kissow, 2020b, s. 97). Uavhengig om Kim blir god nok til opprykk, velger han å bli i laget. Dette er en bekreftelse på identiteten han opplever som følge av anerkjennelsen han får på laget, er oppnådd (Jordet, 2021). Det er laget og samholdet som betyr noe. De bærer samme treningsjakke, og har samme tilhørighet.

Å tilfredsstillere behovet for tilhørighet, er å tilfredsstillere et av menneskers grunnleggende psykologiske behov, nemlig behovet for relasjoner til andre mennesker, i henhold til Deci og Rayans selvbestemmelsesteori (Deci & Ryan, 2007). Den sosiale konteksten Kim er en del av, kan påvirke til hvordan det bygger opp om tilfredsstillelsen av de tre psykologiske behovene. En større grad av velvære og tilfredshet i gruppen, henger sammen med indre motivasjon. Ved å ha tilhørighet, er vi mennesker mer robuste, og den

psykiske vevlæren og fysiske helsen bedre (Deci & Ryan, 2007). Forutsetning for å føle tilhørighet er ifølge Deci og Ryan (2007) og selvbestemmelsesteorien at man føler seg inkludert, og at en føler noen bryr seg om deg og at en har noen å bry seg om. Med andre ord har fysioterapeuten rett i det han formidler: *Det er god helse i tilhørighet*. Kim opplevde gode prestasjoner, tilfredstillelse, motivasjon og en følelse av betydning.

5.3 «Jeg tror det er oppnåelig, er ganske sikker»

Funnene i analysen viste at Kim har gode erfaring ved sin idrettsdeltakelse, der det kompetente samspille mellom alle parter, ser muligheter og spiller på lag. De har troen på Kim, og støttet opp under drømmene om å lykkes og nå mål. Kim er positivt innstilt og svært engasjert, med en tro på at han har en viktig rolle på håndballbanen. Dette har gjort at både læreren merker fremgang i kroppsøvingstimen, trenerne på banen og fysioterapeuten på treningene. De dyrker opp under drømmene og fremgangen, noe som gir Kim støtte og muligheter. Idretten er en arena hvor alle skal få lov å drømme så stort de vil (NIF, 2023), noe fysioterapeuten og trenerne er opptatt av at Kim skal få lov til, og dermed tilrettelegger for. Dette i overenstemmelse med ambisjonene til NIF om å tilrettelegge for et mangfoldig tilbud der flest mulig finner sin plass og får utvikle seg i tråd med egne ønsker og behov (NIF, u.å.a). Kim sine drømmer og mål skaper motivasjon for videre idrettsdeltakelse, og påvirker engasjementet hans på trening. Trenerne er flinke til å se mennesket, tross det kan bli noen nervepirrende sluttminutter av en kamp. De knuser ikke Kim sine drømmer og håpet om kretsuttak, som de trolige ville gjort ved å sette han på benken om de lå under.

I tillegg har han en unik *stå- på- vilje* og pågangsmot, noe som kan ses på som en viktig ressurs, særlig for personer med nedsettelser (Myrvang, 2006). I henhold til ICF-modellen er disse personlige faktorene viktige. Dette innebærer den spesielle bakgrunnen Kim har for sin eksistens og livsutfoldelse, og omfatter hans særtrekk som ikke omhandler helsetilstanden. Det bidrar og innvirker på hans deltakelse (Kissow, 2020a, s.17-18). ICFs forståelse bygger på en dynamisk systemmodell hvor faktorene konstant roterer i forhold til hverandre (Kissow, 2020a, s.16). Dermed påvirkes Kims personlige egenskaper av miljøfaktorene han er vevet inn i (Gjessing, 2020, s. 63,71). Fysioterapeuten og trenerne til Kim er ytre kilder, som i ICF- modellen går under miljøfaktorer. Bakgrunnen for at Kim mestrer ferdigheter, er motivert og deltar i det sosiale fellesskapet i idretten, er de fysiske og holdningsmessige omgivelsene som han får eksistere og utfolde seg i (Kissow, 2020a, s.17). I Kim sitt tilfelle har nevnte faktorene en positiv innvirkning på hans utfoldelse, da deres

holdninger og påvirkning spille en vesentlig rolle for kvaliteten på de relasjonelle forbindelsene (Bergkvist, 2020, s.80; Gjessing, 2020, s. 63).

Det er gjengående belyst at Kim tar mye ansvar og er selvstendig med i tilretteleggingen av deltakelsen. Det gir han mye glede å være med i denne samskapingen, en følelse av betydning og økende motivasjon for videre trening. I motsetning til tidligere studier, utnytter treneren og læreren her potensialet i å ta i bruk den kunnskapen Kim besitter for å skape et tilrettelagt og inkluderende bevegelses- og læringsmiljø (Svendby, 2013). Selv om ideene og forslagene til Kim kan by på utfordringer for trenerne med tanke på utviklingen til de andre spillerne på laget, tar de han med i prosessen. Det er avgjørende for den reelle meningsfulle deltakelsen å etterspørre nye løsninger og la Kim være med i planleggingen, fremfor å ha en ferdig løsning til enhver tid (Berg, 2021, s.158). Således bidrar den gjensidige forståelsen mellom Kim og trenerne til en trygghet og kan bidra til å tilfredsstille de psykologiske behovene (Deci & Ryan, 2007). Dette fordi den felles forståelsen innebærer enighet og kunnskap om hvilke tilpasninger som må gjøres. For deltakelsen krever tilrettelegging, og det stilles krav for å imøtekomme dette. Det at Kim har god innsikt i egen situasjon, og ulike muligheter og begrensninger som ligger i tilpasning rundt deltakelse, er med på å øke mulighetene for idrettsdeltakelse (Berg, 2021).

6.0 Oppsummerende drøfting og veien videre

Håndballdeltakelsen er ikke det eneste positive som kommer ut av den viktige jobben det koordinerende samarbeide gjør ved å skape idrettsmuligheter. Vel så viktig er samfunnsdeltakelsen idrettsdeltakelsen medfører (Kissow, 2020b, s.102-103). Gode opplevelser ved idrettsdeltakelse i barne- og ungdomsårene, kan bidra til et livslangt aktivt liv, også som deltaker i samfunnet. Kim erfarer fullverdig deltakelse i idretten, noe som kan ha gitt mot og krefter til å fortsette inn i andre sammenhenger- som det politiske vervet han besitter, hvor ønsket er å gjøre en forskjell for ungdom. Idrettsdeltakelse kan lettere gi adgang til andre sosiale fellesskap (Kissow, 2020b). Det ene fører til det andre, og erfaringene fra idretten og fellesskapet kan tas med videre inn i både frivillig arbeid og jobb. Kim føler seg ikke annerledes, noe Kissow (2020b) mener kan komme av opplevelsen av å være et aktivt menneske, hvor man er del av fellesskapet.

Idrett kan ses på som en slags utdanning i å utvikle deltakelse gjennom en transformativ læringsprosess, hvor unge forstår seg selv på andre måter, og videreutvikler sin identitet (Kissow, 2020b). Med andre ord kan idretten være en døråpner for å starte en positiv deltakelsesspiral, forutsatt at tilretteleggingen er god. Dette i overensstemmelse med funn i denne studien, da Kim ønsker å være deltaker i samfunnet, og har et tilrettelagt og inkluderende idrettstilbud. I tillegg hadde han den siste tiden oppdaget viktigheten av trening for helsefordelene sin del. Miljøfaktorene, som trenerteamet og andre personer i omgivelsene til Kim, har vært med og bidratt til muligheter for deltakelse, som han er motivert for, og som han opplever som trygt og fint.

Studien kan tyde på at mye av grunnen til idrettsdeltakelsen til Kim er forårsaket mer eller mindre av tilfeldigheter, hvor mye er personavhengig. Koordinerende enhet i kommunen er viktig for samskaping, og for å skape muligheter. I denne studien finner vi at kommunen ikke har direkte tilknytning til Kim, og at de ikke er i full drift med dette arbeidet. Det er ønskelig at flere ungdommer med nedsettelse enn Kim skal kjenne på følelsen (..) *det var så mye adrenalin som strømte i blodet. Det var helt magisk!* Da kreves det mer enn heldige forbindelser av menneskelige ressurser. Det bør utvikles systemer som inngår i det kommunale velferdsarbeidet, der særlig en koordinerende enhet har en sentral funksjon. Kim i sin situasjon, er heldig med et pågangsmot, og med et fungerende kompetent samspill rundt seg. Det gjelder dessverre ikke for alle. Vi ser i denne enkelt- casen, at det er et komplekst og krevende arbeid. Det er ressurssterke, kompetente personer i denne casen, som tar med seg erfaring inn i samspillet, for å lykkes med Kim sin magiske idrettsfølelse. Mye tyder på at idrettsdeltakelse er viktig, ikke bare for nåtiden, men fremover i tid- og samfunnsdeltakelse.

Litteraturliste

- Ballas, J., Buultjens, M., Murphy, G., & Jackson, M. (2020). Elite-level athletes with physical Impairments: Barriers and facilitators to sport participation. *Disability & Society, ahead- of-print*(ahead-of-print), 1–20.
<https://doi.org/10.1080/09687599.2020.1862642>
- Barne- og familiedepartementet. (2003). *FNs konvensjon om barns rettigheter*. Barneombudet. http://barneombudet.no/wp-content/uploads/2013/09/fns_barnekonvensjon.pdf
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. (2013). *Konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne*. Hentet fra regjeringen.no :
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/sla/funk/konvensjon_web.pdf
- Berg, E. (2021). *Kroppsøving- med rom for alle: om læring, anerkjennelse, samhandling og utforskning* . Fagbokforlaget.
- Bergkvist, T. (2020). Samskaping som ressurs i en (re)habilitetingskontekset | T.Bergkvist, A.-M. Kissow & A. Midtsundstad (red), *Barn og unge med funksjonsnedsettelse: Aktivitet og deltakelse i fellesskap* (s.25-46). Fagbokforlaget.
- Bowers, K., Corby, D., Lambert, V., Staines, A., McVeigh, T., McKeon, M., Hoey, E., Belton, S., Meegan, S., Walsh, D., Trépel, D., Griffin, P., & Sweeney, M. R. (2016). People with intellectual disability and their families' perspectives of Special Olympics Ireland. *Journal of Intellectual Disabilities*, 20(4), 354–370.
<https://doi.org/10.1177/1744629515617059>
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology. Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Buudir. (2022, februar 28). *Deltakelse og fritid*. Hentet fra Buudir- statistikk og analyse:
https://www2.buudir.no/Statistikk_og_analyse/nedsatt_funksjonsevne/Deltakelse_og_fritid/
- Buudir (u.å). *Bruk av sentrale begreper om funksjonshemming*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.https://www2.buudir.no/Statistikk_og_analyse/nedsatt_funksjonsevne/Antall/Bruk_av_sentrale_begreper_om_funksjonshemming/

- Deci, E.L. & Ryan, R.M. (2007): Self determination theory and the promotion and maintenance of sport, exercise and health, I *Intrinsic motivation and self-determination in exercise and sport*, Hagger, M. & Chatzisarantis, M. Ed., Human Kinetics, Illinois
- Elan, I. (2010). *Idrett for alle? Studie av funksjonshemmedes idrettsdeltagelse og fysiske aktivitet* (Rapport 2010). NTNU Samfunnsforskning AS Senter for idrettsforskning. https://samforsk.no/uploads/files/Rapport_Idrett_for_alle-0810-2010.pdf
- FFO (2014). *FFOs notat om foreldre med funksjonshemmede barn* (politisk notat nr. 03/14). Hentet fra Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon: <https://www.ffe.no/globalassets/ffe-mener/politiske-notat/politisk-notat---foreldre-med-funksjonshemmede-barn.pdf>
- Forskningsetikk (2019). *Generelle forskningsetiske retningslinje*. De nasjonale forskningsetiske komiteene. <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/generelle/>
- Gjessing, B., (2020). Relasjoner | T.Bergkvist, A.-M. Kissow & A. Midtsundstad (red), *Barn og unge med funksjonsnedsettelse: Aktivitet og deltakelse i fellesskap* (s.61-77). Fagbokforlaget.
- Grue, L. (2004). *Funksjonshemmet er bare et ord, forståelser, fremstillinger og erfaringer*. Abstrakt forlag AS
- Gustavsson, A. & Nyberg, C.(2014). Den levde deltakelsen. I K. E. Ellingsen (red) *Utviklingshemming og deltakelse* (s. 120-142). Universitetsforlaget
- Harada, C.M & Siperstein, G. N. (2009). The sport experience of athletes with intellectual disabilities: A national survey of special olympics athletes and their families. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 26(1), 68–85. <https://doi.org/10.1123/apaq.26.1.68>
- Haug, P. (2014). *Inkludering*. Gyldendal akademisk.
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2009). *Stort.meld. nr. 47 (2008-2009) Samhandlingsreformen: rett behandling - på rett sted - til rett tid*. Helse- og omsorgsdepartementet: <https://www.regjeringen.no/contentassets/d4f0e16ad32e4bbd8d8ab5c21445a5dc/no/pdfs/stm200820090047000dddpdfs.pdf>
- Helsedirektoratet. (2018, desember). *12.2. Lovgrunnlaget for koordinerende enhet i kommunene*. Helsedirektoratet. <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/rehabilitering-habilitering-individuell-plan->

[og-koordinator/koordinerende-enhet-for-habilitering-og-rehabilitering-i-kommunen-og-i-spesialisthelsetjenesten/lovgrunnlaget-for-koordinerende-enhet-i-kommunene](#)

Helsedirektoratet. (2022, mai). *Hva fysisk aktivitet gjør med kroppen*. Hentet fra Helsenorge:

<https://www.helsenorge.no/trening-og-fysisk-aktivitet/hva-fysisk-aktivitet-gjor-med-kroppen/>

Jordet, A. N. (2020). *Anerkjennelse i skolen: en forutsetning for læring*. Cappelen Damm akademisk.

Kassah, A.K & Kassah, B.L (2009). *Funksjonshemming: sentrale ideer, modeller og debatter*. Fagbokforlaget

Kissow, A., M. (2015). *Participation in physical activity and the everyday life of people with physical disabilities: a review of the literature*. Scandinavian Journal of Disability Research 17(2), 144-166. DOI: 10.1080/15017419.2013.787369

Kissow, A.-M. (2020a). Aktivitet og deltakelse i habilitering og rehabilitering | T.Bergkvist, A.-M. Kissow & A. Midtsundstad (red), *Barn og unge med funksjonsnedsettelse: Aktivitet og deltakelse i fellesskap* (s.11-23). Fagbokforlaget.

Kissow, A.-M. (2020b). Deltakelse | T.Bergkvist, A.-M. Kissow & A. Midtsundstad (red), *Barn og unge med funksjonsnedsettelse: Aktivitet og deltakelse i fellesskap* (s.95-112). Fagbokforlaget.

Krumsvik, R. J, (red) (2019). *Kvalitativ metode lærarutdanninga*. Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2013). *Folkehelsemeldingen: God helse- felles ansvar. (Mld. St. 34 (2012-2013))*. Hentet 27.01.2022 fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-34-20122013/id723818/>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Gyldendal akademisk.

Lid, I. M. (2020). *Nedsatt funksjonsevne*. I Store Norske Leksikon. Hentet 03/23 fra: https://snl.no/nedsatt_funksjonsevne

- McLoughlin, G., Fecske, C. W., Castaneda, Y., Gwin, C., & Graber, K. (2017). Sport participation for elite athletes with physical disabilities: Motivations, barriers, and facilitators. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 34(4), 421–441.
<https://doi.org/10.1123/apaq.2016-0127>
- Meld. St.6 (2019-2020). *Tett på⁸ – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/3dacd48f7c94401ebefc91549a5d08cd/no/pdfs/stm201920200006000dddpdfs.pdf>
- Midtsundstad, A. (2022). *Fritid med bistand: en metode for å støtte sosial inkludering* (2.utg). Fagbokforlaget
- Midtsundstad, A., Bergkvist, T, P. & Kissow, A.-M., (2020). Veiledning i rolle- for opplev tilhørighet | T.Bergkvist, A.-M. Kissow & A. Midtsundstad (red), *Barn og unge med funksjonsnedsettelse: Aktivitet og deltakelse i fellesskap* (s.48-60). Fagbokforlaget.
- Myrvang, V.H., (2006). *Ut av arbeidslivet: livsløp, mestring og identitet*. «En studie av personer med seinskader etter polio" (Doktorgradsavhandling). NOVA Rapport 1/06.
- NIF (2023). *Alle drømmer er like mye verdt*. Norges idrettsforbund.
<https://www.idrettsforbundet.no/nyheter/2023/alle-drommer-er-like-mye-verdt/>
- NIF (u.å.a). *Hvem er vi?* Norges idrettsforbund: <https://www.idrettsforbundet.no/om-nif/hvem-er-vi/>
- NIF (u.å.b). *Hvorfor inkludere?* Norges idrettsforbund.
<https://www.idrettsforbundet.no/tema/inkludering/Hvorfor-inkludere/>
- NIF (u.å.c). *Økonomi som barriere*. Norges Idrettsforbund.
<https://www.idrettsforbundet.no/tema/inkludering/okonomi-som-barriere/>
- Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Fagbokforlaget
- Oslo Economics. (2020, 10). *Idrett for mennesker med funksjonsnedsettelse*. (OE-rapport 2020-57) Norges idrettsforbund:
<https://www.idrettsforbundet.no/contentassets/70ae151872224b9fad4d46a552a5b038/rapport-2020--idrett-for-mennesker-med-funksjonsnedsettelse.pdf>

- Oliver, M. (1996). *Understanding disability*. London: Macmillan.
- Postholm, M. B., & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanning*. Cappelen Damm Akademisk.
- Ramm, J., & Otnes, B. (2013). *Personer med nedsatt funksjonsevne*. Hentet fra Statistisk sentralbyrå: <https://www.ssb.no/helse/artikler-og-publikasjoner/attachment/99595?ts=13d1b366718>
- Rimmer, J.H., Riley, B., Wang, E., Rauworth, A., & Jurkowski, J. (2004). Physical activity participation among persons with disabilities: Barriers and facilitators. *American Journal of Preventive Medicine*, 26(5), 419–425.
<https://doi.org/10.1016/j.amepre.2004.02.002>
- Sikt (u.å). *Barnehage- og skoleforskning*. Sikt. <https://sikt.no/barnehage-og-skoleforskning>
- Skarstad, K. (2019). *Funksjonshemmedes menneskerettigheter: Fra prinsipper til praksis*. Universitetsforlaget.
- Solbakk, J.H. (2014). *Sårbare grupper*. De nasjonale forskningsetiske komiteene.
<https://www.forskningsetikk.no/ressurser/fbib/bestemte-grupper/sarbare-grupper/>
- St.meld.nr. 40 (2002-2003). *Nedbygging av funksjonshemmede barrierer*. Arbeids- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-40-2002-2003-/id197129/?ch=1>
- Standal, Ø. F., & Rugseth, G. (2015). *Inkluderende kroppsøving*. Cappelen Damm akademisk.
- Statped. (2020). *Multifunksjonshemming*. Statlig pedagogisk tjeneste. Hentet 12. 03. 23 fra <https://www.statped.no/multifunksjonshemming/hva-multifunksjonshemming/inkludering/>
- Svendby, E. B. (2013). «Jeg kan og jeg vil, men jeg passer visst ikke inn»: *En narrativ studie om barn og unges erfaringer med kroppsøvingsslaget når de har en sjelden diagnose (fysisk funksjonshemming)*. (Doktoravhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Sælensminde, K., & Torkilseng, E. (2010, 08). *Vunne kvalitetsjusterte leveår (QALYs) ved fysisk aktivitet*. Hentet fra Helsedirektoratet:
<https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/vunne-kvalitetsjusterte-levear-qalys-ved-fysisk->

[aktivitet/Vunne%20kvalitetsjusterte%20leveår%20QALYS%20ved%20fysisk%20aktivitet.pdf/attachment/inline/1e36cb1f-eeab-40e5-a57a-4ad89173760d:9127e23cfe32fc9d00aa0f74416c59a793b48b2b/Vunne%20kvalitetsjusterte%20leveår%20QALYS%20ved%20fysisk%20aktivitet.pdf](#)

Thomas, G. (2021). *How to do your case study* (Third edition.). Sage.

Tøssebro, J. (2021). hva er FUNKSJONSHEMMING (2.utg). Universitetsforlaget

UNESCO. (1994). *The Salamanca statement and framework for action on special needs Education*. Hentet fra UNESDOC Digital Library:
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000098427>

WHO. (2001). *ICF international classification of functioning, disability and health*. World Health Organization.

Wilson, N.C. & Khoo, S. (2013). Benefits and barriers to sports participation for athletes with disabilities: the case of Malaysia. *Disability & Society*, 28(8), 1132–1145.
<https://doi.org/10.1080/09687599.2012.758034>

Yin, R. K. (2014). *Case study research: design and methods* (5th edition). Sage.

Zhao, W.M., Thirumal, K., Renwick, R., & DuBois, D. (2021). Belonging through sport participation for young adults with intellectual and developmental disabilities: A scoping review. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 34(2), 402–420. <https://doi.org/10.1111/jar.12817>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlagt ligger informasjonsskriv og samtykkeerklæring til informanten Kim. Ta kontakt om det er ønskelig å se de øvrige individuelle skjemaene.

Informasjon om deltakelse i forskningsprosjekt

En enkelt-casestudie om en ungdom med funksjonsnedsettelse sine erfaringer med idrettsdeltakelse, og det koordinerende samspillet for å skape muligheter

Formål

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å undersøke hvordan en ungdom med funksjonsnedsettelse erfarer muligheten for deltakelse i idrett og fysisk aktivitet i sin hverdag utfra ønsker og behov. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

I dette masterprosjektet ønsker vi å finne ut hvordan en kommune organiserer og utøver arbeidet med å optimalisere deltakelse i fysisk aktivitet og idrett på fritiden for en ungdom med funksjonsnedsettelse. Hvordan den unge erfarer mulighetene for deltakelse utfra egne ønsker og behov er også relevant. Opplysningene vi får i forbindelse med deltakelse vil kun brukes i den grad det er nødvendig for prosjektet. Både lærer og koordinerende enhet i kommunen vil bli delta og oppgi opplysninger og informasjon om hvordan de jobber for å optimalisere deltakelse, og deres samarbeid.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Nord Universitet er ansvarlig for masterprosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Vi ønsker deg som deltaker for å få dine egne opplevelser. Vi ønsker å få høre stemmen til en idrettsaktiv ungdom med en funksjonsnedsettelse, og dens opplevelser direkte. Dine (og andre i din situasjon) sine opplever vil være verdifulle for å finne ut hva som fungerer så godt i et samarbeid, og hva som må jobbes videre med når det kommer til deltakelse i idrett og fysisk aktivitet på fritiden.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du ønsker å delta i prosjektet vil vi gjennomføre et intervju. Dette vil ta ca. 45 min og inneholder spørsmål om hvordan du erfarer muligheten for deltakelse i din hverdag utfra

ønsker og behov. Grunnet eventuelle avstander kan et digitalt intervju forekomme, dette avtales nærmere ved en eventuell deltakelse. Ønsket er å møtes personlig for et intervju.

Jeg vil gjøre lydopptak av intervjuet for å kunne hente ut god informasjon i etterarbeidet. Dette vil lagres sikkert og kun brukes for at jeg som forsker skal få hentet ut god informasjon til oppgaven. Det vil ikke bli tatt videoopptak. Opptak slettes ved prosjektets slutt. Intervjuguide med aktuelle spørsmål kan utsendes i forkant av intervju ved ønske.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du har lyst til å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake før og under intervjuet uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil kun bruke opplysningene vi får av deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Valnesfjord Helseportssenter har bidratt med rekrutteringen, og vil videre ta del i oppgaven, men da vil du/dere være anonymisert. Utover det vil det kun være student og veileder som har tilgang til dine opplysninger. All informasjon vil lagres sikkert i maskinvare hos behandlingsansvarlig institusjon (Nord Universitet) og adskilt fra øvrige data. Samtykkeskjema vil oppbevares innelåst. Du som deltaker vil ikke kunne identifiseres i det ferdige prosjektet. Vi ønsker å vite om samarbeidet du gjør med kommunen og skolen. Derfor ønskes muligheten til godkjenning fra deg slik at de kan fortelle om deres samarbeid. Dette for å finne ut hva som fungerer så bra i et slikt samarbeid, og hvordan man eventuelt kan optimalisere det.

Hva skjer med opplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes i løpet av juni 2023. Alle opplysninger holdes anonymt under hele prosjektet og opptak slettes ved prosjektets slutt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra Nord Universitet har Sikts personverntjenester vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene.
- å få rettet personopplysninger om deg som er evt feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

Barbro Hegerberg (Student)

Tlf:

E-post:

Hilde Kristin Mikalsen (Veileder v/Nord Universitet)

Tlf:

E-post:

Personvernombud v/ Nord Universitet

Tlf: 74022750

E-post: personvernombud@nord.no

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen av prosjektet som er gjort av Sikts personverntjenester ta kontakt på:

- Epost: personverntjenester@sikt.no, eller telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Student Barbro Hegerberg

Veileder/ prosjektansvarlig Hilde K. Mikalsen

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet og har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

- å delta på intervju med lydopptak
- at min lærer, koordinerende enhet i kommunen, fysioterapeut og trener kan gi opplysninger om samarbeidet rundt idrettsdeltakelsen min

For deltakere under 18 år må foresatte samtykke til deltakelse i prosjektet

Jeg (mine foresatte) samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Idrettsaktiv ungdom med funksjonsnedsettelse

INTERVJUGUIDE: IDRETTSAKTIV UNGDOM MED FUNKSJONSNEDETTELSE

Formidle formål, takk for deltakelse, personvern: anonymitet, rett til å trekke seg, opptak->signere, oppbevares sikkert>slettes. Interessert i det du skal fortelle, dine perspektiver og historier, ikke noe er feil, ta tiden du trenger for å svare- ikke svar på det du ikke ønsker. Spørsmål?

OPPSTART/ BLI LITT KJENT

- Hvor gammel er du, hvilken klasse går du i?
- Hvilket fag liker du best på skolen?
- Hva driver du med på fritiden din?
- Hva fikk deg til å begynne med denne idretten?
- Hvordan trives du?

Hvorfor liker du dette så godt? eks på hvorfor/gode hendelser? (Evt. ikke..)

OPPLEVELSE AV DELTAKELSE

- ♣ Er det noe aktivitet du liker å gjøre/ holde på med som du kan fortelle meg om?
 - Hva er det med.... som er så gøy da?
 - Hvorfor er det så viktig for deg?
- ♣ Kan du fortelle en historie som fikk deg til å føle deg glad/ godt, i en idrettssammenheng?
- ♣ Hvordan kom du inn i idretten?
 - o spesielle personer som skapte muligheten for deltakelse (trener, venner, familie, lærer, kommune?)
- ♣ Hva motiverer deg til å drive med idrett? (helse, gøy)
- ♣ Hva er det beste med håndball(?), treningene, kampene?
 - Hva er den viktigste/ viktige faktorer for at du trives så godt? Hva er det som gjør at du trives så godt?

- ♣ Har det vært noen personer i livet ditt som har hatt særlig betydning for at du begynte med din/denne idretten?
- ♣ Hvordan kommer du deg til treningene og kampene?
- ♣ Har du følt på noen utfordringer med å delta? (utstyr, økonomi, transport og informasjon)
- ♣ Hjelpemidler?
- ♣ Er det noe du savner ved idretten? Noe du heller kunne tenkt deg å gjøre (men ikke tilgjengelig)?
- ♣ Hva evt savnet du for å komme inn i idretten? Hadde du et ønske om å begynne før?
- ♣ Opplevelse av KRO, fortell om en setting, hvordan det er, lærer, klasse osv

INTERVJUGUIDE- FOKUSGRUPPEINTERVJU FYSIOTERAPEUT/TRENERE/ LAGLEDER

INFO

Presentere temaet for samtalen (bakgrunn og formål).

Forklare hva intervjuet skal brukes til, og forklare taushetsplikt og anonymitet.

Informere om opptak og signere samtykkeskjema om opptak

BLI KJENT OG INTRO

- ♣ Hvem er dere, presentasjon.
 - Hvor lenge har du vært tilknyttet idrettslaget, Kim, og hvordan er du tilknyttet
 - Hva er din rolle i klubben
 - Har er din bakgrunn (idrett, utdanning og jobb?)
- ♣ Hva gjorde at du hadde lyst til å bidra i et slikt tilbud?
 - selv personlige erfaringer/ relasjoner som gjorde du selv ønsket å bidra?
- ♣ Hva opplever du som mest givende med å være delaktig / i din rolle?
- ♣ Opplever dere at relevant utdanning eller erfaring og kompetanse har noe å si innenfor et slikt tilbud dere skaper/ avgjørende for å best mulig kunne skape et godt tilbud?
 - trening/ spesifikke aktiviteter?
 - Spesspedd
 - fysio, vernepleier
- ♣ Hva er din rolle ift Kim?

OPPSTART/ DRIFT/ ORGANISERING

- ♣ Hvordan ble det hele startet opp med Kim? og hvordan blir det organisert i dag?
 - rekruttert? Koordinerende enhet i kommune?
- ♣ Savner dere noe, evt hva? (midler, støtte, rekruttering og vilje) Utfordringene?
- ♣ Tenker dere at det er spesielle hensyn som må tas for deltakere som har funksjonsnedsettelse? Hvorfor-ikke/hvordan, spesielle tilrettelegging rent praktisk/ tilpassing av idretten rent praktisk?
 - organiseringen av trening, mtp halltider, ekstra hensyn, det sosiale
 - evt til andre spillere ved å tilpasse ekstra for Kim

SAMARBEID

- ♣ Kan dere fortelle om hvordan dere gjør ting i klubben/laget, -deres samarbeid imellom og med andre. Hvorfor fungerer det så bra her? Hva skulle vært bedre?
- ♣ Hvilket fokus mener dere det er viktig at klubben har for at ungdommen og foresatte skal oppleve idrettstilbudet som en positiv del av deres hverdag?
- ♣ Hva er hovedfokus i aktivitetstilbudet? mestring, aktivitet, trivsel, deltakelse, seier
- ♣ Hvordan opplever dere samarbeidet mellom klubben og foreldre?
 - Hvordan er rollen til foreldrene, opplever dere at foreldre er viktige for å skape et godt tilbud?
- ♣ Har dere noe samarbeid med særforbund/ kretsen som er med på å skape gode betingelser for dere som idrettslag?
- ♣ Klubben: har den noe rolle mtp tilrettelegging? i form av tider, transport, stevner, oppmann
- ♣ Hvordan jobber dere med rekruttering, både trenere og bidragsytere? Utfordrende? hvorfor/-ikke
- ♣ Har dere noe erfaringsutveksling, kurs dere imellom? fordel å ha det?
- ♣ Hva mener dere gjør at deres idrettstilbud oppleves som bra av utøvere som deltar og deres foreldre?
 - Hva føler dere at dere gjør bra, evt hva skulle dere ønske dere kunne ha gjort annerledes?
- ♣ Andre opplysninger eller erfaringer (gode/ negative) dere ønsker å dele med meg? Historie?
- ♣ Noe dere lurer på?

Ved tilgang på øvrige intervjuguidene, ta kontakt.

Vedlegg 3: Tematisk analyse- koder og kommentar

Koder	Meningsbærende utsagn fra Kim	Mine kommentarer
Viktige kompiser	Jeg har kompiser i klassen og trinnet mitt, nå går vi sammen. Så, jeg fikk noen kompiser som hadde begynt ett år eller to før meg, og sønnen til den første fysioterapeuten min jeg hadde her, spilte også håndball	Inngang til håndballen
Lite hindringer	Føler ikke nedsettelsen hindrer meg i noe, annet enn operasjonene jeg hadde- så da hindret de meg litt, men ikke sånn ellers	Lite utfordringer
Gode tilrettelegginger for deltakelse	Den eneste utfordringen er jo det at jeg, vi har sånn der, jeg står på andre siden av banen, altså på sidelinjen mens den andre spilleren er i forsvar, så jeg kan ikke gå på banen før han har sprunget av, før jeg kan springe på. Jeg står konstant i forsvar. Foreløpig.	Legg merke til foreløpig der. Ser ikke mye hindringer i å ikke kunne løpe fort og hoppe. Får tilpassing i kamp.
Tåler en støyt	Ja, jeg ja, ja, ja, det er ikke noe problem. Jeg er ikke akkurat den de er forsiktige med på trening, så ja, og det er jeg glad for- liker ikke når folk er forsiktige med meg. *Ler*.	Godt utsagn. Er en del av laget, lik behandling
Lik alle andre	Jeg blir behandlet på lik linje med alle de andre, vil heller ikke bli sett på som annerledes pga nedsettelsen, noe jeg heller ikke	Viktig- føler seg ikke annerledes
Godt assistent samarbeid	Ja, og vi er flinke til å finne ut hva jeg skal gjør, assistenten og jeg. Samarbeide. Det er jo ikke alltid løsningene går slik vi har tenkt. Egentlig mesteparten av tiden så går ikke løsningen som vi har tenkt. B: På hvilken måte?	Lærer ønsker han stort sett i timen. men fungerer godt med assistenten og de samarbeider godt
Lærer søker fellesskap	K: Neeei, hm, det blir ikke gjennomført på en måte. For enten skal læreren min ha meg med, som hun vil mesteparten av tiden, eller så skal ho ... ja... såja.	
Selvtillit av håndball Viktig temabuliding	Jeg får veldig god selvtillit, jeg føler meg egentlig helt på topp når jeg er med. Det er sånn.. Jeg har så fine folk rundt meg, de er så gode på teambuliding Vi er kanskje ikke så veldig.. veldig.. sånn.. lagmessig, vi spiller jo ikke sånn- noen ganger går spillerne helt ego, mens andre ganger er vi helt kjempegod på samarbeid.	Viktig det han sier her. Føler seg på topp, og mye av grunnen til det er de folka som er med. Ren glede og entusiasme
Teamspirit	Teamspiriten holder meg gående.	Tilhørighet til et lag virker vesentlig for deltakelse og erfart deltakelse
Endte på håndball	jeg greier meg fint med håndballen egentlig. Har på en måte prøvd diverse idretter, men fant ut at det er håndballen- det er der jeg hører hjemme- ja, mye på grunn av det gode i rundt meg.	Prøvd diverse, kanskje derfor mor er litt skeptisk og ikke så på for deltakelsen som treneme sier?

Et eksempel på analysearbeidet. Øvrig oversikt over analyse er tilgjengelig ved henvendelse.

Vedlegg 4: Overordnede tema med koder

Det kompetente samspillet

<i>Kim</i>	Har det fint i idretten Viktige kompiser Inngang av fysioterapeut Personavhengig og litt flaks Å ha et tilbud Mor økonomisk ansvarlig Fysio tilrettelegger for kondisjonstrening opp mot håndball
<i>Fysioterapeut</i>	Fysio med gode erfaringer Pushet av fysio Overføringsverdi mellom trening og fysiotrening= motivasjon Push for å tørre Påvirket fra mange hold Idrettsverden er personavhengig Privilegiene av kjennskap Viktig lærerfokus Viktig push, men balanse Motivasjon av fysio og trenere for innpass på lag Kommunikasjonsflyt
<i>Trenere</i>	Samarbeid fra flere hold Godt samarbeid Personavhengig med samarbeid Erfaringer fra trenere/ lagleder Samarbeid og kunnskap Helhetlig trening Samarbeid og kunnskap Effekt av trening Selvstendig gutt Foreldre- mye å gå igjennom Foreldreutfordring Avventende foreldre Gode forhold rundt Viktigheten av inkluderende lærer Ytre strukturer Tar trenerrolle Selvinnsikt/ ser ingen begrensninger
<i>Lærer</i>	God kontakt med mor God dialog med hjemmet Enighet med mor Godt fysiosamarbeid Fysiosamarbeid for belastning, push og trygghet God relasjon og kjennskap (han og henne) faglært ass erfaring

Et eksempel på analysearbeidet. Øvrig oversikt over analyse er tilgjengelig ved henvendelse.